

Тайынша Маңы

Тайынша аудандық қоғамдық-саяси газеті
2006 жылдың 3 ақпанынан шыға бастады

№ 43 (838) 19 қараша, 2021 жыл

facebook.com/tainsha.tany

tayynshatany.wixsite.com/website

tainsha_tan@list.ru

ҚАЗАҚСТАН
ТӘУЕЛСІЗДІГІНЕ

30 ЖЫЛ

МЕМЛЕКЕТТІҢ БАСТЫ БАЙЛЫҒЫ - ОНЫҢ ТӘУЕЛСІЗДІГІ БОЛЫП ТАБЫЛАДЫ

16 желтоқсанда еліміз басты ұлттық мерекесі – Қазақстан Республикасы Тәуелсіздігінің 30 жылдығын атап өтеді! Ел үшін бұл қорытындылаудың және одан да өршіл жаңа жоспарлар құрудың маңызды кезеңі.

Біздің еліміз әлемдік қоғамдастық алдында көп ғасырлық тарихы бар егемен жас мемлекет ретінде пайда болды.

Бүгінде Қазақстан халықаралық аренада танымал, "Халық үніне құлақ асатын мемлекет" қағидасына ұмтылатын қарқынды дамып келе жатқан ел болып табылады. Бұған көп жағдайда дәйекті саясат пен жүргізілген реформалардың арқасында қол жеткізілді.

1991 жылы тәуелсіздік алғаннан кейін бірден Қазақстанның басым міндеттерінің бірі тиімді басқару жүйесі бар кәсіби мемлекет құру және қазіргі заманғы мемлекеттік қызметшілер корпусын құру болды. Міндет мемлекеттік басқару форматын және басқару шешімдерінің мазмұнын сапалы өзгерту, мемлекеттік институттардың тиімді жұмыс істеуі үшін институционалдық жағдайлар жасау болды.

Тәуелсіздік жылдарында Қазақстанның барлық азаматтары үшін мемлекеттік қызметтерге тең қол жеткізуді қамтамасыз ету бойынша орасан зор жұмыс жүргізілді. Елімізде мобильді халыққа қызмет көрсету орталықтары құрылып, табысты жұмыс істеуде, олардың міндеттеріне халықтың ең ауқымды топтарына мемлекеттік қызметтердің қолжетімділігін қамтамасыз ету кіреді.

Функционалды және ұйымдастырушылық модельді жетілдірумен қатар атқарушы биліктің құрылымдары мен элементтерін біртіндеп демократияландыру жүргізілді.

Бірыңғай кадр саясатын әзірлеу және іске асыру үшін арнайы уәкілетті орган – Қазақстан Республикасының Мемлекеттік қызмет істері агенттігі құрылды, ол республика Президентіне тікелей бағынады. Мемлекет басшысының бастамасы бойынша министрлер мен әкімдердің халық алдында көпшілік алдында сөз сөйлеу практикасы, қаладағы аудан әкімдерін, ауылдық округ, кент және ауыл әкімдерін аудандық мәслихатпен сайлау рәсімі енгізілді. Жергілікті жерлерде билік органдары жергілікті өзін-өзі басқару үшін дербес бюджетті енгізуге кірісті.

Елеулі өзгерістер мемлекеттік қызметшілердің өздеріне де әсер етті. Қазақстанда меритократияға, яғни құзыреттілік қағидатына негізделген мемлекеттік қызметтің саяси тағайындаушыларынан қазіргі заманғы, кәсіби және дербес матрица таңдалды.

Соңғы онжылдықта Қазақстан мемлекеттік қызметтерді алу кезінде әкімшілік кедергілерді азайту бөлігінде айтарлықтай табыстарға қол жеткізді. Фронт-офистер (ХҚКО) қызметтерді қолайлы жағдайларда ұсынады, мемлекеттік қызметтердің мерзімдері мен құны туралы ақпарат ашық болды.

Бүгінгі таңда мемлекеттік органдар ынтымақтастық және әріптестік, есептілік пен ашықтық, азаматтарды тарту, клиентке бағдарлану, мемлекеттік қызметтер көрсетуде жоғары кәсібилік қағидаттары негізінде жұмыс істейді.

Мемлекеттік қызмет көрсетуге қазақстандықтардың өздері де риза. 2020 жылы мемлекеттік қызметтер көрсету сапасына республикалық қоғамдық мониторинг нәтижелері бойынша халықтың қанағаттану деңгейі 75% - дан астамды құрады.

Өңірлік мониторинг мәліметтері бойынша Солтүстік Қазақстан облысы тұрғындарының мемлекеттік қызмет көрсету сапасына қанағаттануы 87% құрайды.

Тарихи өлшем бойынша қысқа уақыт ішінде елдің мемлекеттік қызметі қалыптасудың үлкен жолынан өтті. Нәтижелі мемлекеттік кадр саясаты мемлекеттің барлық саладағы трансформациялық қызметінің қуатты құралына айналды.

Ажар ҚОСПАНОВА,

ҚР Мемлекеттік істері Агенттігінің СҚО бойынша Мемлекеттік қызметтер басқармасының бас маманы.

БАЛАЛАРҒА ЕКПЕ САЛЫНАДЫ

Қоғамда Дельта штамының таралуына байланысты соңғы екі аптада елімізде коронавируспен ауырғандардың саны 2 есе көбейді. Вирустың мутацияға ұшырауы салдарынан балалар жиі ауруда. Сондықтан Қазақстанда 12 жастан бастап балаларды вакцинациялау мәселесі қарастырылып жатыр. Бұл туралы санитариялық-эпидемиологиялық бақылау комитетінің төрағасы Айжан Есмағамбетова хабарлады. Вакциналау елге америкалық «Pfizer» препараты түскен кезде мүмкін болады. Ал препараттың алғашқы партиясы төртінші тоқсанда келуі тиіс. Жалпы Қазақстанда 12 мен 18 жас аралығындағы 2 миллион адам бар. Айжан Есмағамбетова, ҚР ДСМ Санитарлық-эпидемиологиялық бақылау комитетінің төрағасы: - Дельта штамының таралуына, вирустың үнемі мутацияға ұшырап отыратынына байланысты қазір балалар жиі ауыра бастағанын растаймыз. Сонымен қатар қазір біздің алдымызда тұрған міндет – ересектерді ғана емес, балаларды да қорғау. Әрине, балаларды вакцинациялау олардың ата-аналарының рұқсатымен ғана жүргізіледі. Ал «Pfizer» вакцинасы Қазақстан азаматтарына толықтай жететіндей мөлшерде күзде жеткізіледі. Бұл туралы Санитарлық-эпидемиологиялық бақылау комитетінің ресми өкілі Ержан Байтанаев айтты. Сондай-ақ бір компонентті «Спутник Лайт» вакцинасын жеткізу бойынша Ресеймен де келіссөздер жүргізіліп жатыр. Алайда келісімшартқа қатысты өзге мәліметтер жарияланбайды. Еске салайық, елімізде қызмет көрсету саласының мамандары екпенің бірінші

компонентін 10 тамызға дейін, ал екінші бөлігін 1 қыркүйекке дейін салдыру керек. Ержан Байтанаев, ҚР ДСМ Санитарлық-эпидемиологиялық бақылау комитетінің ресми өкілі: - Бұл вакцина – бір дозалы вакцина. Оның тиімділігі 80% құрайды. Кейбір азаматтарымыз вакцинанан 2 рет салғызығы келмесе, осы «Спутник Лайт» вакцинасын алса болады.

5 МЫҢҒА ЖУЫҚ АДАМ ТҰМАУҒА ҚАРСЫ ЕКПЕ АЛДЫ

СҚО санитариялық-эпидемиологиялық бақылау департаментінің инфекциялық және паразиттік ауруларды эпидемиологиялық бақылау бөлімінің басшысы Меруерт Атамбаеваның айтуынша, 1 қазан елімізде тұмау мен вирустық инфекциялардың эпидемиялық маусымы ресми түрде басталды. Өңірде ауырғандар саны артып келеді, алайда бақыланатын деңгейден асқан жоқ. Әзірге тұмауды жұқтырғандар анықталған жоқ. Ал жедел респираторлық-вирустық инфекцияның қыркүйек айында 4010 адам жұқтырса, соның 1096-сы өткен аптада тіркелген.

«Былтырғы маусымда ЖРВИ-ді жұқтырудың 38 508 жағдайы тіркелді. Олардың 1702-сін ауруханаға жатқызуға тура келді. Оның 97-сі жүкті әйел, 388-і бір жасқа дейінгі бала. Ауырғандардың 686-сының өкпесі қабынған. Оның алдындағы маусымда 44 514 адам ауырды», - дейді Меруерт Атамбаева.

Биыл да СҚО-ға тұмауға қарсы 60 мың доза препарат алынды. Ресейлік «Гриппол плюс» қауіп-қатер тобына жататындарға тегін егіледі. «Маусымдық тұмауда әдетте бірден дене қызуы көтеріліп, құрғақ жөтел пайда болады, бас ауырып, дене сырқырап ауырады. Тамақ қызарып, мұрыннан су кетуі мүмкін. Жөтел екі аптаға дейін созылуы мүмкін. Көпшілік бір аптаға дейін ауырады. Ал қауіп-қатер тобына жататындарда ауру асқынып, соңы өлімге апаруы мүмкін. Жылда әлем бойынша тұмау эпидемиясынан 290-650 мың адам қайтыс болады», - дейді санитар дәрігер.

Маманның айтуынша, аурумен күрестің тиімді жолы – вакцина алу. Сондай-ақ, дұрыс маска тағу, әлеуметтік ара қашықтықты сақтау, кісі көп жүретін жерлерге бармау, қолды сабындап жиі жуып отыру. Имунитетті көтеру үшін дәрімендер ішу, далада көбірек серуендеу, дұрыс ұйықтау да инфекциямен күрестің бірден-бір жолы болмақ.

КОРОНАВИРУС, ТҰМАУ ЖӘНЕ БАСҚА ДА ИНФЕКЦИЯЛАР

Биыл тұмау бойынша өте жағымсыз жағдайды болжағанбыз. Коронавирустың қасына тағы тұмау қосылса тіптен қиын болады деп ойладық. Бірақ биыл тұмау бойынша статистика керісінше нөлде болды. Тұмауға қарсы егу COVID-19 тұсында жайсыз жағдайда жүргеніне қарамастан көрсеткіш осындай болды. Негізі Қазақстанға тұмауға 13 қарсы екпенің бірнеше түрі әкелінеді (Инфлювак, Инфлювак Тетра, Гриппол, Ваксигрипп), бірақ биыл емханалар тек ресейлік «Грипполды» ғана сатып алды. Ал «Инфлювак» бәріне бірдей жеткен жоқ, тек сақтандыру қызметін көрсететін шектеулі ірі медорталықтарға ғана үлесті. Халық «Грипполға» аса қатты сенбейтіндіктен, ем алушыларымыздың көбі тіпті имундаудан бас тартты. Десе де, биыл тұмауды мүлде көрмедік. Бізді таңқалдыратыны осы. Тіпті қарапайым ЖРВИ-мен ауыру азайғанын байқап отырмыз. Әлемдегі теңдессіз жайт – халық шынымен қолын жуып, бетперде тағып, бөлмесін желдете бастады. Барлық инфекция ұжымда тарайтындықтан балабақшалар мен мектептердің жабылуы да өз септігін тигізді. Тура коронавирус пандемиясының алдында бізде қызылша індеті болған. Оны кішкене жамап, ауқымын азайтуға тырысты, бірақ ауруханалар тола еді, науқастар көп болды. Коронавирус шыға салысымен қызылша жағдайы дереу оңалды. Бірақ пандемия кезінде екпе алмаған кісілер, егуден сол күйі өтпейтін болса, бұл жайт алдағы уақытта екпемен алдын алуға болатын аурулар індетіне ұласуы мүмкін. Әзірге жағдай бірқалыпты, бірақ бәрін уақыт көрсетеді. Ал ВСГ туберкулездің ауыр формаларымен ауру қауіпін азайтады. Туберкулез – қоғамдық маңызы бар ауру болғандықтан, аурудың алдын алу мен емдеуге қатысты бар жүкті мемлекет өз мойнына алған және анықтау мен егу жағдайын ойдағыдай бақылап келеді. Егер ВСГ-ны жеткізумен қиындықтар туындаса (мысалы, 2019 жылы жапон өндірушісі екпесін қайтарып алғандай), әдетте, дәрігерлер қорғалмаған балалардың айналасында қауіпсіз орта қалыптасуын қадағалайды: тығыз байланыстағы кісілерді анықтайды, оқшаулайды, ем көрсетеді. Бізде флюорографияны барлық жерде жіті бақылайды, міндетті түрде соны талап етеді. Дей тұрғанмен, бұл шаралардың қаншалықты тиімді, тиімсіз болғанын уақыт көрсетеді. Мұның бәрі статистикада көрініп тұрады.

Егуді кейінге қалдыру несімен қауіпті? Баланың жасы кіші болған сайын, оның денсаулығы да әлсіз болады. Сондықтан көп екпе бір жасқа дейін салынады. Нәресте енді ғана дүниеге келгенде онда анасының антиденелері болады. Алғашқы айларда баланы қорғайтын осылар. Белгілі бір жаста бұл қорғаныс таусылып, бала кез келген инфекцияны ауыр өткере бастайды. Туған кезде, әдетте, перзентханада балаға ВСГ мен В гепатитіне қарсы екпе салады. Қалғандарын 2 айдан бастап салғызады. Біздің мақсатымыз – балада барынша тез арада қорғаныс қалыптастыру. Егу күнтізбесін жайдан-жай құрастырмайды. Оны жасау барысында ағза «жауын» ұзақ уақытқа жақсылып жатпау үшін имунды жауап қарқыны мен қанша уақытқа созылатыны, бустер мен қайта егу қажеттілігі зерттеледі. Имунды жауап қарқыны ағзаның өзіндік ерекшеліктеріне, сондай-ақ жасқа да байланысты. Кейбір екпелер жасы үлкен балаларға қалай әсер ететіні мүлде белгісіз (мысалы, «Гексаксим» аннотациясында дәл осылай – 24 айдан асқан балаларға екпе қалай әсер ететіні зерттелмеді деп жазылған). Яғни егу еш жанама әсерсіз өтіп, кестенің жылжуы жайсыз жайттарға әкеліп соқпаса да, бұл екпенің иммуногендігі (Антигеннің ағза ерекшеліктеріне қарамастан имунды жауап шақыра алатын қабілеті – V анықтамасы) зақымдалуына әкеліп соғуы мүмкін. Мұнымен қоса имундау шарасын созғанның кесірінен ата-ана баласына қажет екпелерді салып үлгермеуі мүмкін. Әдеттегі оқиға желісі былай жүреді: бір ана келеді де: «Балама бір күнде бірнеше екпе салады екен. Осыған алаңдап отырмын. Сол үшін қазір «Гексуді», сосын «Превенарды» келесі аптада, ал ҚПҚ-ны одан кейінгі апта салармыз», - дейді. Сөйтіп жүргенде осы аралықтың бірінде бала ауырып қалады, кейін інісіне жұқтырады, кейін жұмыс үйіледі, сосын жазғылыс демалыс дейміз, ақыры бала екпе ала алмай қалады. Тиісінше баланың қауіпті инфекцияларға қорғанысы болмайды. Бірақ бұл екпелердің бәрін бір күнде салса, имунды жүйеге ешқандай жүк түспейді. Көп ата-ананың қорқатыны да осы ғой».

ҚР Денсаулық сақтау министрлігінің санитариялық-эпидемиологиялық бақылау комитетінің Баспасөз қызметі.

ӘЛЕУМЕТТІК ҚАМСЫЗДАНДЫРУ ЖҮЙЕСІНДЕГІ ӨЗГЕРІСТЕР

2021 жылдың 24 қазанынан " Азаматтардың жекелеген санаттарын әлеуметтік қорғау мәселелері бойынша Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы"

Заң күшіне енді.

Бұл Заң мүгедектігі бар адамдардың құқықтарын қамтамасыз ету және тұрмыс сапасын жақсарту жөніндегі 2025 жылға дейінгі ұлттық жоспар шеңберінде мүгедектігі бар азаматтар мен мүгедектігі бар балаларды тәрбиелеп отырған отбасыларды әлеуметтік қорғау мәселелері жөніндегі заңнаманы жетілдіру мақсатында әзірленген.

Заңға сәйкес мүгедектік себебіне қарамастан, 1-топтағы мүгедек адамдарға күтім жасайтын азаматтарға жәрдемақы енгізу көзделген.

Бұған дейін тек бала кезінен 1 топтағы мүгедек адамдарға күтім жасайтын азаматтарға ғана жәрдемақы төленетін.

Күтімді жүзеге асыратын адамға жәрдемақы бірінші топтағы мүгедек өтініш жасаған күннен бастап бірінші топтағы мүгедектік белгіленген бүкіл кезеңге тағайындалады және төленеді.

Жәрдемақы мөлшері 1,4 ең төменгі күнкөріс деңгейін (ЕТҚД) немесе 48023тг құрайды.

Отбасында екі және одан да көп бірінші топтағы мүгедек тұратын жағдайда, күтімді жүзеге асыратын адамға жәрдемақы олардың әрқайсысына тағайындалады және төленеді.

Бірінші топтағы мүгедек және күтімді жүзеге асыратын адам бір елді мекенде тұруға тиіс.

Жәрдемақы тағайындау туралы өтініш пен қажетті құжаттар Мемлекеттік корпорация арқылы тапсырылады.

2) "электрондық үкімет" веб-порталы арқылы тапсыруға болады;
3) бірінші топтағы мүгедектік алғаш рет белгіленген кезде тұрғылықты жері бойынша медициналық-әлеуметтік сараптама бөлімшесіне де өтініш жасауға құқылы.

Күтімді жүзеге асыратын адамға жәрдемақы мынадай жағдайда тағайындалмайды:

- 1) кәмелетке толмаған жағдайда
- 2) ол заңды күшіне енген сот шешімі бойынша әрекетке қабілетсіз немесе әрекет қабілеті шектеулі деп танылғанда;
- 3) ол психикалық саулық саласында медициналық көмек көрсететін ұйымда есепте тұрғандарға;
- 4) бірінші топтағы мүгедек толық мемлекеттің қамтамасыз етуінде болғанда.

Заңды қабылдау нәтижесінде облыс бойынша күтім жөніндегі жәрдемақымен қосымша бөгде адамның қамқорлығына мұқтаж 1600-ден астам адам қамтылатын болады.

* * * * *

ӘЛЕУМЕТТІК ЖЕЛІЛЕРДЕГІ КҮМӘНДІ ДІНИ ҚОҒАМДАСТЫҚТАРДАН БАС ТARTУ

15 қараша мен 15 желтоқсан аралығында «Online: Таңда! Сақтан!» атты интернет-акция өтуде. Себебі, облыстық дін істері басқармасының интернет-ресурстар мен әлеуметтік желілерге тұрақты түрде жүргізілген мониторингі нәтижесінде бір ғана «ВКонтакте» әлеуметтік желісінде 12 740 қызылордалықтың тыйым салынған, күмәнді 580 қоғамдастыққа, топқа жазылғандығы анықталды. Күмәнді діни топқа жазылушылардың 895-і, яғни 7 %-ы кәмелеттік жасқа толмаған 18-ге дейінгі азаматтар болуы көңіл алаңдатады дейді Өңірлік коммуникациялар қызметінде өткен брифингте облыстық дін істері басқармасының басшысы Қуаныш Жанұзақов.

«ВКонтакте» интернеттегі ең ірі, әрі танымал әлеуметтік желілердің бірі. Бүгінгі таңда жастар үшін «ВКонтакте» әлеуметтік желісі виртуалды өмірдегі бағдарламалардың ішіндегі ең қауіптісі болуда. Бұл әлеуметтік желінің «жастардың екінші үйі» деп есептейтін тұжырымдар да бар. Әлеуметтік желілерге мониторинг жасаушылар мынадай қауіпті үрдісті анықтауда: олардың басым көпшілігі деструктивті, тіпті радикалды материалдардан тұрады, экстремистік материалдарға сілтемелер таратады, сондай-ақ дін тақырыбында тексерілмеген, жалған ақпараттар тұрады, – деді Қуаныш Қуантқанұлы. Азаматтардың жеке қауіпсіздігі үшін және діни қызмет саласындағы құқық бұзушылықтардың алдын алу мақсатында Қызылорда облысының дін істері басқармасы барлық азаматтарға, қызылордалықтарға әлеуметтік желілердегі күмәнді діни қоғамдастықтардан бас тартуды, шығуды ұсынады. Қызылорда облысы бойынша Полиция департаменті Экстремизмге қарсы іс қимыл басқармасының жедел уәкілі Данияр Тұляповтың айтуынша, заң бұзушыға айыппұл түрінде тиісті әкімшілік жазалар көзделген. «Әкімшілік құқық бұзушылық туралы» ҚР Кодексінің 490-бабы 1-бөлігінің 3-тармағына сәйкес діни әдебиетті және діни мазмұндағы өзге де материалдарды, діни мақсаттағы заттарды әкелгені, әзірлегені, шығарғаны, басып шығарғаны және таратқаны үшін жеке тұлғаларға 50, заңды тұлғаларға 200 айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салынады. 490-баптың 3-бөлігіне сәйкес миссионерлік қызметті тіркеусіз жүзеге асыру, сол сияқты миссионерлердің дінтану сараптамасының оң қорытындысы жоқ діни әдебиетті, діни мазмұндағы ақпараттық материалдарды және діни мақсаттағы заттарды пайдаланғаны, ҚР-да тіркелмеген діни бірлестіктердің діни ілімді таратқаны үшін ҚР азаматтарына 100 айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде, шетелдіктерге және азаматтығы жоқ тұлғаларға Қазақстан Республикасының шегінен әкімшілік жолмен шығарып жібере отырып, 100 айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салынады. Айта кету керек, бүгінде «ВКонтакте» әлеуметтік желісінде күмәнді діни топтарға жазылған желі қолданушыларын топтар қатарынан шығару үшін облыстық дін істері басқармасы, қалалық және аудандық ішкі саясат бөлімдері азаматтарға SMS-хабарламалар жолдауда, оларды тыйым салынған топтардан шығару бойынша ақпараттық-түсіндірме жұмыстарын жүргізуде, күмәнді діни топтарға тіркелген 11000 желі қолданушының парақшаларына мониторинг жасалуда. 15 қараша мен 15 желтоқсан аралығында облыс көлемінде

Сондай-ақ, баланың денсаулығының бұзылу және тіршілік әрекетінің шектелу дәрежесін ескере отырып, заңда 7 жастан 16 жасқа дейінгі балаларды мүгедектік топтары бойынша бөлу көзделген.

Бұл шара көрсетілетін оңалту іс-шаралары мен әлеуметтік көмекті, оның ішінде балалар ауруының ауырлық дәрежесіне қарай жәрдемақылар мөлшері бөлігінде саралауға мүмкіндік береді.

Бүгінгі күні 16 жасқа дейінгі мүгедек балаларға берілетін жәрдемақының мөлшері бірдей және 1,4 ең төмен күнкөріс деңгейі (ЕТҚД) немесе 48023тг құрайды.

Енді 7 жастан 16 жасқа дейінгі мүгедек балалар топтары үшін жәрдемақы мөлшері 16,7%-дан 37% - ға дейін ұлғайтылатын болады:

1) топтағы мүгедек бала 65860 тг алатын болады (+17837 тг), 2) топтағы мүгедек бала- 54541 тг (+6518 тг), 3) топтағы мүгедек бала өзгеріссіз, яғни 48023 тг. жәрдемақы алатын болады. 2021 жылдың 1 қарашасына облыс бойынша 7 жастан 16 жасқа дейінгі мүгедек балалар 1368 адам.

Қазіргі күні департаменттің медициналық-әлеуметтік сараптама бөлімдердегі мамандар 7 жастан 16 жасқа дейінгі мүгедектік санатын медициналық жеке ісіндегі мәліметтер негізінде қайта қарастыру жұмыстарын жүргізіп жатыр.

Сонымен қатар осы Заңның негізінде зейнетақымен қамсыздандыру заңына өзгеріс енгізілді: егер бұған дейін зейнетақы төлемдерін тағайындау кезінде еңбек өтіліне 16 жасқа дейінгі мүгедек баланы бағып-күткен уақыт алынса, енді еңбек өтіліне 18 жасқа дейінгі мүгедек баланы бағып-күткен уақыт алынатын болады.

Мәлімет үшін: сонымен қатар зейнетақымен қамсыздандыру туралы заңға сәйкес басқа адамның көмегіне мұқтаж бірінші топтағы мүгедекке, күтім жасаған уақыт еңбек өтіліне алынады.

Сондай-ақ, жаңа заңда мүгедектігі бойынша және асыраушысынан айырылу жағдайы бойынша жәрдемақыларды бір мезгілде алу құқығын беру көзделген.

Бұған дейін мүгедектігі бар балалар мүгедектігі бойынша жәрдемақыны немесе асыраушысынан айырылу бойынша жәрдемақының біреуін ғана алатын (яғни таңдауы бойынша тек бір ғана жәрдемақыны алатын).

Бұл асыраушысынан айырылған және құрамында мүгедек балалары бар отбасылардың табыс деңгейін арттыруға мүмкіндік береді.

Еңбек, әлеуметтік қорғау және көші-қон комитетінің СҚО бойынша департаментінің баспасөз орталығы.

* * * * *

«Online: Таңда! Сақтан!» атты интернет-акция өтуде. Себебі, облыстық дін істері басқармасының интернет-ресурстар мен әлеуметтік желілерге тұрақты түрде жүргізілген мониторингі нәтижесінде бір ғана «ВКонтакте» әлеуметтік желісінде 12 740 қызылордалықтың тыйым салынған, күмәнді 580 қоғамдастыққа, топқа жазылғандығы анықталды. Күмәнді діни топқа жазылушылардың 895-і, яғни 7 %-ы кәмелеттік жасқа толмаған 18-ге дейінгі азаматтар болуы көңіл алаңдатады дейді Өңірлік коммуникациялар қызметінде өткен брифингте облыстық дін істері басқармасының басшысы Қуаныш Жанұзақов. «В Контакте» интернеттегі ең ірі, әрі танымал әлеуметтік желілердің бірі. Бүгінгі таңда жастар үшін «ВКонтакте» әлеуметтік желісі виртуалды өмірдегі бағдарламалардың ішіндегі ең қауіптісі болуда. Бұл әлеуметтік желінің «жастардың екінші үйі» деп есептейтін тұжырымдар да бар. Әлеуметтік желілерге мониторинг жасаушылар мынадай қауіпті үрдісті анықтауда: олардың басым көпшілігі деструктивті, тіпті радикалды материалдардан тұрады, экстремистік материалдарға сілтемелер таратады, сондай-ақ дін тақырыбында тексерілмеген, жалған ақпараттар тұрады,– деді Қуаныш Қуантқанұлы. Азаматтардың жеке қауіпсіздігі үшін және діни қызмет саласындағы құқық бұзушылықтардың алдын алу мақсатында Қызылорда облысының дін істері басқармасы барлық азаматтарға, қызылордалықтарға әлеуметтік желілердегі күмәнді діни қоғамдастықтардан бас тартуды, шығуды ұсынады.

Қызылорда облысы бойынша Полиция департаменті Экстремизмге қарсы іс қимыл басқармасының жедел уәкілі Данияр Тұляповтың айтуынша, заң бұзушыға айыппұл түрінде тиісті әкімшілік жазалар көзделген.

«Әкімшілік құқық бұзушылық туралы» ҚР Кодексінің 490-бабы 1-бөлігінің 3-тармағына сәйкес діни әдебиетті және діни мазмұндағы өзге де материалдарды, діни мақсаттағы заттарды әкелгені, әзірлегені, шығарғаны, басып шығарғаны және таратқаны үшін жеке тұлғаларға 50, заңды тұлғаларға 200 айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салынады. 490-баптың 3-бөлігіне сәйкес миссионерлік қызметті тіркеусіз жүзеге асыру, сол сияқты миссионерлердің дінтану сараптамасының оң қорытындысы жоқ діни әдебиетті, діни мазмұндағы ақпараттық материалдарды және діни мақсаттағы заттарды пайдаланғаны, ҚР-да тіркелмеген діни бірлестіктердің діни ілімді таратқаны үшін ҚР азаматтарына 100 айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде, шетелдіктерге және азаматтығы жоқ тұлғаларға Қазақстан Республикасының шегінен әкімшілік жолмен шығарып жібере отырып, 100 айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салынады. Айта кету керек, бүгінде «ВКонтакте» әлеуметтік желісінде күмәнді діни топтарға жазылған желі қолданушыларын топтар қатарынан шығару үшін облыстық дін істері басқармасы, қалалық және аудандық ішкі саясат бөлімдері азаматтарға SMS-хабарламалар жолдауда, оларды тыйым салынған топтардан шығару бойынша ақпараттық-түсіндірме жұмыстарын жүргізуде, күмәнді діни топтарға тіркелген 11 000 желі қолданушының парақшаларына мониторинг жасалуда.

Қызылорда облысы бойынша Полиция департаменті Экстремизмге қарсы іс қимыл басқармасының баспасөз қызметі.

БАНКТІК ҚЫЗМЕТТІ РЕТТЕУ ТУРАЛЫ ЗАҢ ҚАБЫЛДАНДЫ

Қазақстан Президенті Қ.К. Тоқаев «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне Қазақстан Республикасында банктік, микроқаржылық және коллекторлық қызметті реттеу мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» Заңға қол қойды.

- Заң:
- проблемалық берешекті сотқа дейін реттеудің міндетті тәртібін енгізу арқылы қарыз алушылардың құқықтарын қорғауды күшейтуге және кредиторлардың жауапкершілігін арттыруға;
 - кредиттеуде тәуекелдердің өсуіне және азаматтардың тұтынушылық кредиттер бойынша борыш жүктемесінің шектен тыс өсуіне жол бермеуге;
 - микроқаржылық қызметті реттеуге және микрокредиттер беру талаптарының ашықтығын арттыруға;
 - коллекторлық агенттіктерге арналған талаптарды қатаңдатуға және қосымша шектеулер енгізуге бағытталған.

Заң арқылы азаматтардың кредиттер бойынша мерзімі өткен берешегін реттеудің бірыңғай міндетті құқықтық режимі енгізіледі. Бұл норма банктердің қарыздарына ғана емес, микроқаржы ұйымдарының (бұдан әрі – МҚҰ) микрокредиттеріне де қолданылады. Жаңа реттеу тетігі шеңберінде банктер және МҚҰ туындаған төлеу мерзімінің өтуі туралы ол басталған күннен бастап 20 күннің ішінде қарыз алушыға хабарлауға міндетті. Қарыз алушы кредиторға қарызды өтеу мерзімі өтіп кеткен жағдайда берешекті қайта құрылымдау үшін жүгінгеннен кейін 15 күннің ішінде кредиттік ұйымдар: сыйақы мөлшерлемесін азайту, төлемді кейінге қалдыру, оның кезектілігін өзгерту, қарыз мерзімін ұлғайту, борыш жүктемесін азайту (негізгі борыш, сыйақы және айыппұл) немесе ипотека нысанасы болып табылатын жылжымайтын мүлікті өз бетінше сату түріндегі қайта құрылымдау талаптарын ұсынады.

Сонымен қатар, банктер немесе МҚҰ қайта құрылымдау жүргізу кезінде қарыз алушының әлеуметтік жағдайы, оның кірісінің азаюы, кепіл мүлкінің жалғыз болуы, қарыз бойынша міндеттемелерін адал орындауы сияқты факторларды ескеруге міндетті.

Нәтижесінде, қарыз алушылардың банктер мен МҚҰ-ға өтініштерін қарау және проблемалық берешекті реттеу мерзімдері екі есеге – 180 күннен 90 күнге дейін қысқартылады.

Қарызды қайта құрылымдау талаптары бойынша кредитормен келісімге келмеген жағдайда, ипотекалық қарыз алушыларды қорғау шарасы ретінде қарыз алушыға ҚР Қаржы нарығын реттеу және дамыту агенттігіне (бұдан әрі – Агенттік) жүгіну құқығы беріледі. Осы кезеңде кредитор халықтың әлеуметтік осал топтарына (бұдан әрі – ХӨТ) жататын борышкерлердің кепіл мүлкін өндіріп алу рәсімдерін бастауға құқылы емес.

Агенттік заңнама талаптарының сақталуын қамтамасыз ету мақсатында жүйелі негізде кредитордың қарыз алушымен өзара іс-қимылының мониторингін жүзеге асыратын және тиімділігін бақылайтын болады.

Қарыздар мен микрокредиттер бойынша сыйақы мөлшерлемелерінің асып кетуіне жол бермеу мақсатында, Заңда банктер мен МҚҰ-ның кредиттік бюроға берілген кредиттер бойынша номиналды мөлшерлемелер және жылдық тиімді сыйақы мөлшерлемесі (бұдан әрі – ЖТСМ) туралы ақпарат беру міндеті белгіленеді. Бұл Агенттікке мәліметтерді жедел алуға және белгіленген шектеулерді бұзған субъектілерге санкциялар қолдануды қоса алғанда, қадағалап ықпал ету шараларын қолдануға мүмкіндік береді.

Заңда микрокредит беру туралы шарттың мазмұнына, рәсімделуіне, міндетті шарттарына қойылатын талаптарды белгілеу бекітіледі.

Мәселен, микроқарыз шартына титулдық бет қоса беріледі, онда шарт жасалған күн, ұйымның атауы және қарыз алушының/қоса қарыз алушының аты-жөні, микрокредит сомасы, өтеу мерзімі, сыйақы мөлшерлемесінің мөлшері/сыйақының мәні, өтеу тәсілі және әдісі, айыпақыны (айыппұл, өсімпұл) есептеу тәртібі және мөлшері қамтылады. Шарттың бірінші бетінде микрокредиттің толық құны: артық төлем мөлшері, сыйақы мөлшерлемесінің және жылдық тиімді сыйақы мөлшерлемесінің (бұдан әрі – ЖТСМ) мөлшері туралы ақпарат болуы керек.

Азаматтарды жаңылыстыруға жол бермеу үшін Заңда жарнаманы тарату және орналастыру кезінде МҚҰ-ның ЖТСМ-ді көрсету міндеті енгізіледі. Бұл тұтынушыларға шарт жасамас бұрын қарыз шарттарын объективті түрде талдауға және болашақта проблемалық жағдайлардан аулақ болуға мүмкіндік береді.

Қарыз алушылардың құқықтарын қорғауды күшейту мақсатында Заңда барлық ипотекалық қарыздар бойынша міндеттемелерді 180 күн кешіктірген соң банктер сыйақы, айыпақы (айыппұл, өсімпұл), комиссиялар және басқа төлемдерді есептеуге тыйым салу түрінде борыштық жүктемесін өсуін шектеу бойынша жаңа шаралар енгізіледі. Заң қабылданғанға дейін тыйым салу ипотекалық тұрғын үй қарыздары бойынша ғана қолданылды.

Бұған қосымша, капиталдандыру есебінен қарыз алушының мерзімі өткен берешегінің өсуін шектеу шарасы ретінде Заңда мерзімі өткен және өтелмеген сыйақы, айыпақы (айыппұлдар, өсімпұлдар), комиссиялар және басқа төлемдер сомасына сыйақы есептеуге тыйым салу белгіленеді.

Табысы төмен және аз қамтылған азаматтардың құқықтарын қорғау үшін Заңда ипотекалық тұрғын үй қарыздары бойынша бланкілік қалдықтарды есептен шығару үшін шарттарды кеңейту көзделген. Бұл шара жаңа, сондай-ақ бұрын берілген барлық қолданыстағы қарыздар бойынша табыстары ең төменгі жалақыдан аспайтын қарыз алушылар үшін кепілдіктегі тұрғын үйді өткізгеннен кейін қалған борыштық ауыртпалықты жедел және ұзақ мерзімді рәсімдерсіз есептен шығаруға мүмкіндік береді.

Сондай-ақ, заңда кредиттік тарихты сақтау мерзімін 10 жылдан 5 жылға дейін қысқарту арқылы қарыз алушылардың кредиттік тарихты тазарту шарттары көзделген. Бұл шара кредиттік тарихта бұрын мерзімін өткізіп алған мәліметтер болуы себебінен жаңа қарыздар алуға қиындық көріп отырған қарыз алушыларға банктік қарыз немесе микрокредит алу үшін лицензияланған кредиторларға қайта жүгінуге мүмкіндік береді.

Нарықты жосықсыз коллекторлық ұйымдардан тазарту және қарыз алушылардың құқықтарын қорғау мақсатында Заңда коллекторлық агенттіктің ең төменгі жарғылық капитал бойынша талаптарды сақтау міндеті белгіленеді. Бұл шара коллекторлық агенттіктерде елдің бүкіл аумағында борышкерлермен тиімді өзара іс-қимыл жасау үшін жеткілікті ақпараттық-техникалық, кадрлық және қаржы ресурстарының болуын қамтамасыз етуге мүмкіндік береді. Осылайша, коллекторлық агенттіктер цифрлық байланыс тәсілдеріне ауыса алады және осылайша борышкерлермен жеке байланыстарды азайта алады.

Заңның маңызды блогы коллекторлық агенттікте тіркелмеген телефон нөмірлері немесе басқа адамдардың телефон нөмірлері арқылы келіссөздер жүргізуге тыйым салуды енгізуде, сондай-ақ борышкермен өзара іс-әрекет жасау процесін бейне-аудио таспаға жазу міндетіне қатысты. Заңның мұндай нормасы аудио - бейнематериалдарға тексеру жүргізу арқылы заңсыз әрекеттерге жол берілген қарыз алушылардың құқықтарын жедел қорғауды қамтамасыз етуге мүмкіндік береді. Ал бұзушылықтар анықталған кезде - коллекторлық агенттікті ресми тізілімнен шығаруға дейінгі қадағалап ден қою шараларын жедел қолдану қажет.

Бұдан басқа, Заң борышкердің орналасқан жерін анықтау жағдайларын қоспағанда, коллектордың үшінші тұлғалармен, оның ішінде борышкердің жұмыс берушісімен өзара іс-қимылын шектейді. Бұл коллекторлық агенттік тарапынан бұзушылықтарды анықтауға, азаматтарды коллекторлық агенттік қызметкерлері тарапынан ықтимал жосықсыз әрекеттерден қорғауға мүмкіндік береді. Жоғарыда көрсетілген шаралар қарыз алушылардың құқықтары мен мүдделерін қорғауды күшейтуге, борыш жүктемесі мен проблемалық берешектің өсуін азайтуға, сондай-ақ Агенттіктің банктік қарыздар, микрокредиттер беруді қадағалауын және борышкерлермен өзара іс-қимыл кезінде коллекторлық агенттіктердің заңсыз іс-қимылдарын күшейтуге бағытталған. Заңның толық мәтінімен <https://adilet.zan.kz/rus/docs/Z2100000043> арқылы танысуға болады.

ҚР Қаржы нарығын реттеу және дамыту агенттігі Перопал қаласындағы аймақтық өкілдерінің басқармасы.

ҰЛЫ ДАЛА ТАРИХЫ – ҰЛТ ТАРИХЫ

Қазақстан Республикасы жаңа тарихи кезеңге аяқ басты. Қазіргі заманның бір ерекшелігі – жаһандану үдерісінің белсенді қарқын алуы. Бұл – ширек ғасыр бойында өз алдына дербес ел болған мемлекетіміз үшін аса жауапты шақ екені даусыз. Жаһандану үдерісіне Тұңғыш Президент Н.Ә.Назарбаевтың «Болашаққа бағдар: рухани жаңғыру» атты бағдарламалық мақаласында айтылғандай «...өзіміздің ұлттық құндылықтарымыз арқылы ғана төтеп бере аламыз». Осы орайда Қазақстан қоғамында рухани жаңғыру бағдарламасы аясында кешенді түрде ауқымды шаралар назарға алынып, жүйелі жұмыстар атқарылып келеді.

Тұңғыш Президент Н.Ә.Назарбаев, «Ұлы даланың жеті қыры» атты еліміздің болашаққа бой сермейтін, бағдарын айқындайтын, халықтың сенімділігін арттырып тарихи санасын жаңғыртуға жаңаша жол ашатын тың бастамалар негізіндегі мақаласын жариялады. Бұл мақала «Қазақстан – 2050», «Мәдени мұра», «Мәңгілік Ел», «Халық тарих толқынында» және «Болашаққа бағдар: рухани жаңғыру» стратегияларымен үндесетін тарихи-мәдени серпілістің айқын көрінісі, отандық патриотизмді, ұлттық сананы жандандыратын, халқымызға рух беретін құжат деуімізге болады. Елімізде қоғамдық-саяси жаңғыру өз кезегінде рухани қайта түлеу негізінде жалғасын тапқан сәтте, тәуелсіз еліміздегі азаматтардың тарихи санасын қалыптастыра отырып, Ұлы дала тарихының қазыналарын толықтыру және егемен еліміздің жаһандық тарихтағы өзіндік орнын айқындау мемлекеттік саясаттың басым бағытының негізгі көрсеткішіне айналды. Елбасының аталған бағдарламалық мақаласында айтылған ұлы даланың жеті қыры және тарихи сананы қалыптастыру жолындағы игі бастамалары тарихшылар үшін жылдар бойы қалыптасқан бағыт-бағдарына жаңа серпін бере отырып, абыройлы міндет те жүктеп отыр. Рас, ұлтымыздың тарихы бір-екі ғасырлық тарихи оқиғалардан тұрмайды. Сақ, ғұн, түркі дәуірі мен моңғол шапқыншылығы тұсындағы тарихи оқиғалар қазақ жерімен тығыз байланысты. Осындай сан ғасырлық тарихи үдерістер барысындағы өткен оқиғалардың желісі мен мағынасы – бүгінгі ұрпақ үшін үлкен сабақ, тарихи тағылым. Ұлы Дала жерін түрлі тарихи кезеңде мекен еткен тайпалар мен олардың құрған мемлекеттері қазақ тарихының ажырамас бөлшегі болып табылады. Көшпелілікті өмір салты етіп таңдап алған ата-бабаларымыз ұзақ ғасырлар бойына өзіндік ерекшелік пен бірегейлікке құрылған мәдениеттің негізін қалап, өркениеттілікке қол жеткізе алды. Алайда бабаларымыздың бұл жетістіктері ескерусіз қалып, тіпті мойындала да қойған жоқ. Өркениет пен мәдениеттің бастауын Еуропадан іздеген еуроцентристік зерттеушілер көшпелі қоғамды жабайы қоғам ретінде елестетіп, өркениеттен гөрі тағылыққа жақын деп санады. Бұл бір жақты пікірдің шындыққа жақын емес екендігін кәсіби тарихшылар терең түсінгенімен, еуроцентризммен санасы шырмалған қалың көпшіліктің көзқарасын толықтай өзгерту ісі әлі де болса жүйелі шешімін таппай келгендігі шындық. Сөзсіз осы тұрғыда Елбасы Нұрсұлтан Әбішұлы Назарбаевтың «Ұлы Даланың жеті қыры» атты мақаласының жарық көруі аталмыш бағыттағы жұмыстарды бір жүйеге келтіруі тиіс. 2014 жылы Тәуелсіздік күніне арналған салтанатты жиында сөйлеген сөзінде Елбасы «Қазақтың ұлттық тарихы – теңдессіз тарих» деген болатын. Рас, ұлтымыздың тарихында бүгінгі ұрпақ қымсынып, ұялатын ешқандай оқиғалар жоқ. Керісінше, халқымыздың дүниетанымының негізі болған көшпелі бабаларымыздың қоршаған орта мен дүниеге деген көзқарасы, ұлан-ғайыр атырапты сақтап қалу жолындағы ерлікті әрекеттері, жауынгерлік рух пен адамгершіліктің басты қағидаттарын ұстануы тек мақтауға лайық. Қазақстан территориясы ежелден адамзаттың мекен еткен тұрағы. Оның дәлелі бүгінгі археология саласындағы жетістіктер деп айтуға толық негіз бар. Бабаларымыз алғаш болып жылқыны қолға үйретіп, сол заманның анық мықтыларына айналды. З.Сәбитованың «Тюркский кентавр: языковые свидетельства в русском языке» атты мақаласында сақтар, массагеттер мен сарматтар, ғұндар мен аландар жылқыны алғашқы болып әскери салада пайдаланып, б.з.д. VII ғасырдың өзінде-ақ Таяу Шығыс пен Шығыс халықтарын өздеріне бағындыра алғандығын айтады. Бес қаруын асынып, жылқы үстінде отырған бабаларымызды көрген еуропалықтар өздерінің мифологиясына кентавр, яғни адам денелі жылқы бейнесін енгізді. Ал жылқыны соғыс құралы ретінде пайдалануды үйренсе де, еуропалықтар ғұндардан жеңілуге мәжбүр болды. Оның себебін қарастырған зерттеушілер ғұн әскерінің ат әбзелдерін ұтымды пайдалануында деп тапқан екен. Нақтырақ айтқанда, ат үстіндегі сарбаздың тепе-теңдігін қамтамасыз етіп, аттан құлап қалмауына жағдай жасайтын үзеңгіні пайдалануы. Демек, тек жылқы ғана емес, сонымен қатар көшпенділер қажеттілікке сай ат әбзелдерінің де шебер ойлап табушылары болды. Көшпенділер құрған мемлекеттердің өзіндік ерекшелігі болды. Сондықтан болар оларды толыққанды мемлекет ретінде еуроцентристік зерттеушілер мойындай қоймайды. Бірақ мұндай ерекшеліктер тек көшпенділер ғана емес, ерте ортағасырлық барлық мемлекеттерге де тән құбылыс болды. Сондықтан тарихымыздағы осы іспеттес артықшылықтарымыз және жетістіктеріміздің кәсіби тарихшылар ғана емес, мемлекеттік деңгейде көтерілуі ұлт тарихына деген жаңа серпін әрі қозғалыс берері сөзсіз. Елбасы Нұрсұлтан Әбішұлы

Назарбаевтың «Ұлы Даланың жеті қыры» атты мақаласының жарық көруі ұлт тарихының ұлықталған тұсы. Тарихтың түрлі кезеңдерінде ата-бабамыз жеткен жетістіктер ұрпақ санасына берік орнығып, тарихи санасының негізгі өзегіне айналуы тиіс. Ол үлкен насихат жұмыстарына арқау болуы тиіс деп ойлаймыз. Елбасы Нұрсұлтан Әбішұлы Назарбаевтың «Болашаққа бағдар: рухани жаңғыру» атты мақаласында «Мәдени өнімдеріміз тек кітап түрінде емес, әртүрлі мультимедиалық тәсілдермен де шыққаны абзал» деген болатын. Демек, ұлт тарихының өзекті тұстары болашақта деректі әрі көркем фильмдердің негізгі нысанына айналуы керек. Сонымен қатар балаларға арналған мультимедиада тарихи сананы қалыптастырудың таптырмас жолы. Рас, ұлт тарихына деген көзқарасты анықтап алмай, әрі бабаларымыздың жүріп өткен жолына деген біржақты және теріс көзқарасты жоққа шығаратын іргелі еңбектер жазылмай ұлт тарихын ұлықтау әсте мүмкін емес. Алаш ардақтысы Ахмет Байтұрсынов «Сөздің ең ұлысы, ең сипаттысы – тарих» деген болатын. Демек, тарихымызды бүгіндеу – өскелең ұрпақ тәрбиесінің толыққанды болуының басты кепілі болмақ. Елбасының «Ұлы даланың жеті қыры» атты мақаласында бүгінгі күнге дейінгі өткенімізді саралап, бүгінгімізді салмақтай таразылап айтып келе жатқан ұшқыр ойлары мен тұжырымдары жинақталып, барша Қазақстан жұртшылығына ерекше үнмен қайыра жаңғырып жеткендей. Тарихымыздың мұндай міндетін бүгінгі күні университетіміздің тарихшы қауымы жеткілікті дәрежеде түсінеді. Сондықтан оқытушы-профессорлар құрамы «Ұлы дала тарихы», «Қазақстанның қазіргі заманғы тарихы» пәндері бойынша әр тақырыпқа тыңғылықты дайындалып, ғылымның соңғы жаңалықтарын барынша ескеруде. Мұндағы басты мақсат – тамыры терең Отан тарихын жетік меңгерген бәсекеге қабілетті мамандар даярлау. Университетіміздің түлектері түрлі мамандық иесі атанып қоймай, тарихын толық меңгерген ұлтжанды азамат болып шығуы аса маңызды. Бүгінде Елбасының «Болашаққа бағдар: рухани жаңғыру» бағдарламасының басым бағыттары мен оның заңды жалғасы болып табылатын «Ұлы даланың жеті қыры» мақаласындағы жүктелген міндеттер біздің кәсіби жұмысымыздың құрамдас бөлігіне айналды. Қазіргі таңда университеттер өзінің академиялық миссиясын білім-ғылым-тәрбие үштігі негізде атқаратынын ескерсек, бағдарламаның басым бағыттары осының үшеуінде де қамтылған. «Рухани жаңғыру» бағдарламасының басым бағыттарын жүзеге асыруда жүйелі жұмыстар атқарылып келеді. Атап айтсақ, қолданбалы және іргелі ғылыми, жобалар, түрлі конкурстар мен зияткерлік олимпиадалар, қайғырамдылық акциялары мен түрлі кездесулер, ғылыми-тәжірибелік конференциялар ұйымдастыру және тағы басқа көптеген шаралар мазмұндық және тұрпаттық жағынан рухани жаңғыруға бағытталған. «Рухани жаңғыру» бағдарламасы студенттердің ғылыми ізденіс жұмыстарында, атап айтқанда дипломдық жұмыстар мен магистрлік диссертацияларынан көрініс тауып, студенттік клуб жұмыстарына арқау болды. Сонымен қатар рухани жаңғыру бағдарламасының басым бағыттарының бірі өскелең ұрпақ бойындағы тарихи сананың қалыптасуына үлкен мән беріліп, назарға алынған. Тарихи сананы жаңғыртуда әлеуеті зор шараның бірі білім беру бағдарламаларына арнайы пәндер енгізу деп санаймыз. Әр мамандықтың өзінің спецификалық ерекшеліктері бар жаңа пәндермен бірге, биылғы оқу жылынан бастап, университетіміздің барлық бакалавриат мамандықтарының 1 курс студенттеріне оқытылатын «Ұлы Дала тарихы» атты таңдау пәні енгізілді. Өйткені өскелең ұрпаққа үлгі-өнеге болатын бабаларымыздың асқақ рухы Ұлы Дала жерінің баға жетпес байлығы, ұрпаққа аманат. Тәуелсіз Қазақстанның зияткерлігі жоғары әрі жаһандану заманында өзіндік нақышын жоғалтпаған ұлтты қалыптастыру саясатындағы басым бағыттарының бірі – Ұлы Дала жеріндегі тарихи оқиғалар мен құбылыстарды, халқымыздың отаншылдық рухының келбетін аша отырып, аса бай рухани тарихы бар ел ретіндегі түсінікті азаматтардың санасына берік ұялату. Ұлы Дала тарихының түрлі кезеңдері өскелең ұрпақты бір идеяға жұмылдырып қана қоймай, рухани жаңғыруына жағдай жасайтын тарихи оқиғаларға бай болғандықтан, оны жастар арасында насихаттау заман талабынан туындап отырғаны ақиқат.

Айнагүл ҚАЙЫПБАЕВА,
тарих ғылымының кандидаты.

МЕМЛЕКЕТТІК ТІЛ – ТӘУЕЛСІЗДІКТІ НЫҒАЙТУДЫҢ БАСТЫ КЕПІЛІ

Қазақстан Республикасының Конституциясында анық жазылғандай мемлекеттік тіл біреу, ол – қазақ тілі. Мемлекеттік тіл – Тәуелсіздікті нығайтудың, еліміздің елдік, халықтық сипатын сақтап қалудың және қоғамдық келісімнің ең басты кепілі болып саналады. Елімізде тұрып жатқан барша халық, ұлт пен ұлыс қолданатын тіл. Кез келген дамыған мемлекеттердің өз тілдері бар. Тілдерін қадірлейді, қастерлейді, бұрмалауға жол бермейді, бәрі заңмен қарастырылған. Осындай тілдер ғасырдан-ғасырға дамымаса құлдырап, құрдымға кетпейді. Кезінде соғыстан, бір елден екінші елге бағынышты болуынан тілдер жойылса, кейіндері басқыншы тілдердің үстемдігінен жойылды. Қазіргі таңда халық саны аз, қолданыстан шыққан, дамымайтын, дамыта алмайтын мемлекеттің тілдері өшіп жатады.

Ғылымда бірде-бір адам сөйлемейтін тіл өлген тіл деп саналады. Ал ұлты бар да тілі жойылса не болмақ... Расул Гамзатов: - «Егер менің тілім ертең өлсе, мен бүгін өлуге дайынмын» - деген екен. Бұлай деуі Расул ағамыздың перзенттік парызын жоғары ұстанып, болашақ ұрпаққа «тіліңді сақта», - деген аманаты болып тұр. Тіл мамандарының дерегіне қарағанда, 2100 жылға дейін әлемде 3500-дей тіл қолданыстан шығып, жоғалады екен. Бұл деген бүгінгі таңда дүниежүзіндегі бүкіл тілдердің тең жартысы болмақ. Бір тілдер өліп жатса келесі бір тілдер тірілуде. Мысалы: өмірде көптеген қиыншылық тауқыметін тартқан еврей халқы өздерінің қолданыстан ертеде қол үзіліп қалған еврит тілін тауып, зерттеп, зерделеп қайта жарыққа шығарып отыр. Бұл әрекет ақшаның күшімен бе, ақылдың күшімен бе әлде ұлттық рухтың күші ме әйтеуір өз тілдерін үкілеп төріне шығара білді.

Айтайын дегенім - өз ана тілім.

- Сүңгінің жарасы бітер, тіл жарасы бітпес, - деп бабаларымыз тегін айтпаған болар. Маржандай тізіліп, өрнегі келісіп, бір бояуын екіншісі әрлендіріп тұрғандай ана тіліміздің қазіргі таңдағы көркі, құлаққа жағымды, үні әуезденіп келетін тамаша тіліміздің естір құлақтың есін шығарып, сыңар қанат құстай қалбалақтап жүргеніне қалайша налымаймыз? Тілдің сәнін де салтанатын, әуезді өзегін бұзып отырған өзіміз. Тіліміздің жарасын ешбір ұлт пен ұлыс жазып бермейді. Оны дәрімен емдеп, бақсы-балгерге үшкіртіп, немесе санаңа ота жасатсаң да, тіл кемістігін жаза алмайсың. Ит екеш иттің де, құс екеш құстың да өз тілі бар. Ал біз тірі адам емеспіз бе? Сауысқанның қарқылдап, иттің мөңірегін осы жасыма дейін естіген емеспін.

Ананың сүті – өмірдің кілті,- демекші ананың ақ уызына тойған баланың алпыс екі тамырына ұлттық қасиеттің даритыны баршаға аян, сондықтан жаның да, тәнің де ананың сүтінен нәр алып, ұлт болып қалыптасады. Қазақтан туып, орыс болғанды негірден туып, қытай болғанды да көргеніміз жоқ.

Әр ұлттың баласы анасының адал сүтін емген болса, сол ұлттың тілі мен діліне, дініне, салт-дәстүріне, тарихы мен мәдениетіне деген жүрек қалауы қалыптасады. Қазақтың есін жаңа біліп, қоршаған ортаны тани бастаған баласына күй естіртсең, балуандардың күресін көрсетсең, жүйрік аттардың бәйгесін көрсетсең, он екі мүшесі қозғалып, көзі жанып, ұшып кете жаздайды. Неге? Себебі, ол қазақтың баласы. Адам баласы осылайша дамиды, қалыптасады.

«Ала сөйлеп, ұлыққа жаққанша, адал сөйлеп, жұртқа жақ», - демекші мен осы мақаламды еріккеннің ермегі үшін немесе ақылсымақшы болып, абырой-атақ термек үшін жазып отырғам жоқ. Қазіргі таңда ұлттық қадір-қасиетіміздің, рухымыздың әлсіреп бара жатқанынан жазып отырмын.

Тұңғыш президентіміз «Болашаққа бағдар: рухани жаңғыру» мақаласы арқылы, «Ұлы даланың жеті қыры» мақаласы арқылы қазақтың бар болмыс-бітімін тайға таңба басқандай, болашаққа апарар айқын жолды көрсетіп берді. Енді не керек? Жайнамазыңды жайып намазыңды оқысаң да, кез келген жерде ана тіліңде сөйлесең де оюын қиыстырып ұлттық киім кисең де, - қой, - деген жан бар ма? Керісінше рухыңды көтер, өткеніңді өзекке теппе, болашаққа нық қадам бас деп, бар мүмкіншілікті жасап беріп отыр.

Естіге айтқан тұра сөз, Шыңға тіккен түмен тең.

Езге айтқан тұра сөз, Құмға сіңген сумен тең. - Бұл Майқы бидің сөзі. Сан ғасыр бұрын айтылған сөз. Болашағын көрегендікпен көре білген екендігіне таң қаласың, екінші жағынан шамданасың. Ана тілі баланың бойына ананың ақ сүтімен, сонан соң әлдінен басталады. Балабақшада таңдайды, орта мектепте дамиды, жоғары оқу орнында жетіледі. Қоғамда өз мәресіне жетеді. Біз сонда қай жерінде қателік жіберіп алдық. Әр ата-ана осыған мән беру керек. Ұлттық болмысымыз жайында көп толғануға болады алайда, -малдың күйі азығында, мәнді сөз азығында,- демекші, тоқсан ауыз сөздің тобықтай түйіні өзіміз жасап отырған кемшілікті өзімізден іздеп, өзіңнің әр ісіңе сын көзбен қараған дұрыс шығар.

Ұлттық қадір-қасиетімізді, ұлттық болмысымызды, ар-ожданымызды төмендетіп алмайық, ағайын!

Қаратай ТӨЛЕКЕЕВ,
газеттің тұрақты оқырманы.

ЕҢБЕК МЕРЕКЕСІ –

Киелі Тайынша елінің топырағы таяқ тастасаң тал болатын құтты мекен. Әсіресе, ауданның агросаласында толымды тірлік көрінеді. Бұған жаз бойы тыным таппаған диқан еңбегінің нәтижесіне зер салғанда көзіміз жетті. Биыл да көктем шыға кетпенін күнге сүйдіріп еңбектенген шаруалар сенім үдесінен шыға білді. Халқымыз: «Жер жомарт, жерге енген ел жомарт, еңбек еткен ер жомарт», - деп тегін айтпаса керек-ті. Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаев та өз сөзінде ауыл шаруашылығына ерекше мән беріп, «Ауыл шаруашылығын дамытпай, бәсекеге қабілетті экономика құру мүмкін емес», - деген болатын. Осы орайда диқан еңбегі қашанда марапат мінберінің алтын тұғыры. Төккен тер мен еткен еңбек еленіп жатса, тіптен ғанибет. Ал еткен еңбектің есебін беріп, ауыл шаруашылық саласын өркендетуге сүбелі үлес қосқан диқандардың даңқын асырып, дәрежесін көтеретін сәт –

Орынбай қажы Әлжан тегі – ауылшаруашылығы саласының ардагері, ауданның Құрметті азаматы, «Қаратомар» ЖШС-нің негізін қалаушы және осы ауылшаруашылығы саласының маманы И.И. Турков.

«Алтын күз». «Алтын күз» деп аталатын молшылық мерекесі ауданда ғана емес, республика көлемінде жыл сайын аталып өтеді. Бұл – тек тойлау ғана емес, ел етек-жеңін жинап, дала жұмыстары демін басып, табысты таразылайтын шақ. Пейілін кеңге, қырманын дөңге салған диқандардың мерекесі де берекелі күзбен тұспа-тұс келеді. Биыл да «Алтын күз» мерекесін аудан диқаншылары жақсы көрсеткіштермен қарсы алып отыр.

Аудан бойынша 2021 жылдың қаңтар-қазанында жалпы өнім көлемі 103,6% нақты индекс көлемімен есептегенде 121,1 млрд. теңгені құрады.

МАЛ ШАРУАШЫЛЫҒЫ - 2021 жылдың 10 айында мал шаруашылығында айтарлықтай нәтижелерге қол жеткіздік. Былтырғы жылдың деңгейіне шаққанда 3,8% өсіммен 14,7 тонна ет өндірілді, сүт 70,6 мың тонна, өсім 3,0%, тауық жұмыртқасы 118,1 млн. дана немесе 102,8%.

Бүгінгі күні ауданда 10,9 мың жалпы мал басы санымен 7 асыл тұқым өндіруші шаруашылық жұмыс істейді (сүтті бағыттағы: «Тайынша-Астық» ЖШС, «Зеленые Луга» ЖШС, «Астық-STEM» ЖШС, «Донецкое Нұрлы жол» ЖШС, етті бағыттағы: «Тайынша-Астық», «Вишневское», «Алабота асыл тұқым зауыты», «Жақұпов» ШҚ).

Ауданда ИҚМ асыл тұқымды мал басы үлесі 22,2% құрайды. 4 шаруашылықта 5100 басқа арналған жемдейтін алаңдары бар: «Тайынша-Астық» ЖШС - 3000 бас, «Вишневское» ЖШС - 1500 бас, «Алабота асыл тұқым зауыты» ЖШС - 500 бас, «Жақұпов» ШҚ - 100 бас.

Бүгінгі күні ауданымызда 7 сүт-тауарлы фермасы сүт өндіреді: «Тайынша-Астық» ЖШС, «Дашка-Николаевка СК» ЖШС, «Донецкое Нұрлы жол» ЖШС, «Новый труд» ЖШС, «Астық-STEM» ЖШС, «АСАР» ЖШС, «Зеленые Луга» ЖШС. Аудан фермалары бойынша 2020 жылы 1 сауын сиырға орташа сауым 5475 кг құрады. Ал, **ЕГІН ШАРУАШЫЛЫҒЫНА** келсек, 2021 жылға егістік жер құрылымы – 665,4 мың га, оның ішінде дәнді дақылдар/дәнді-бұршақты дақылдар – 429,7 мың га, майлы дақылдар – 160,1 мың га, жемшөптік дақылдар – 70,9 мың га, картоп – 3,9 мың га, көкөніс – 709 га. Ағымдағы жылда егістікке 8832,9 тонна элиталы тұқым қолданылды. Сұрып жаңарту – 12 %. 2022 жылдың егістігіне дәнді және дәнді-бұршақты дақылдар тұқымдарының 55,8 мың тоннасы, майлы дақылдардың – 4,4 мың тоннасы, картоптың 7,8 мың тоннасы салынып қойылды.

Жер құнарлығын арттыру үшін аудан бойынша ағымдағы жылы 22193 тонна минералды тыңайтқыштар алуға келісімшарттар жасалды.

Жем қажеттілігімен қамтамасыз ету мақсатында 2021-2022 жылы малды қыстан ойдағыдай шығару үшін 103,0 мың тонна шөп, 59,4 мың тонна сенаж және 97,5 мың тонна сабан, 30,1 мың тонна силос дайындалды.

Ауылшаруашылық құрылымдары жыл сайын машина-

трактор құрамын жаңартады, ағымдағы жылдың 10 айында 100 бірлік жаңа ауылшаруашылық техникасы алынды (20 комбайн, түрлі түрлендіргішімен 60 трактор, 16 жүк тиегіш, 5 бүріккіш, 5 тіркеме), 200 бірліктен астам құрылғылар жалпы сомасы 10 млрд. теңгеден астам.

Жыл басынан бері 350 бірліктен астам ауылшаруашылық техникасы мен олардың құрылғылары есептен шығарылды, оның ішінде 105 трактор, 30 егін жинау комбайны, 12 трактор тіркемесі.

Астық қабылдау үшін ауданда лицензиясы бар нан қабылдау мекемесі мен жалпы сыйымдылығы 407,2 тонналық элеватор жұмыс істейді.

Ауылшаруашылық жұмыстарды жүргізуге (егін, орақ) ауылшаруашылық құрылымдарына арзандатылған дизель отыны ұсынылады, одан басқа бюджеттік субсидиялар түрінде мемлекеттік қолдау көрсетіледі (инвестициялық субсидия, пайыздық үлесті субсидиялау, асыл тұқым және 1 репродукция

Тайынша ауданының ауылшаруашылығы ардагерлері

тұқымын алуға, тыңайтқыштар, пестицидтер). Агроқұрылымдары орақ науқанын орташа шығымдылықпен аяқтады, 11,0 ц/га дәнді және дәнді-бұршақты дақылдар және 7,5 ц/га майлы дақылдар бойынша. «Агроном-Тайынша» ЖШС - 21,2 ц/га, «АСАР» ЖШС - 18,4 ц/га, «Степной» ӨК - 17,6 ц/га, «Вишневское» ЖШС - 14,9 ц/га, «Степношумская опытная станция» ЖШС - 14,8 ц/га.

ИНВЕСТИЦИЯЛЫҚ ЖОБАЛАРДЫ ЖҮЗЕГЕ АСЫРУ бағытында ағымдағы жылы ауданымызда ауыл шаруашылығы саласында 3 инвестициялық жоба жүзеге асырылды: «Қаратомар» ЖШС – 3500 басқа ұсақ мал асыл тұқымды репродуктор және 5000 басқа жемдеу алаңын құру. Ағымдағы жылы бұл кәсіпорын «Солтүстік» СПК арқылы 91 млн. теңгеге қаржыландырылды. Қарағанды облысынан 1222 бас Еділбай тұқымы әкелінді. «Қаратомар» ЖШС-де өз қойларының саны 3807 басты құрайды, оның ішінде 2278 бас Еділбай тұқымының қойлары. Жоба қуаттылығы: жылына 2000 бас асыл тұқымды қой өсіру, 5000 қой жемдеу, жылына 100 тонна ет өндіру. Жобаның басталуы 2021 жылдың мамыры, осы жылдың қыркүйегінде аяқталды.

ЕЛДІҢ БЕРЕКЕСІ

«Шұғыла LTD» ЖШС – 3000 басқа арналған қой фермасы, жоба «Солтүстік» СПК арқылы 100,0 млн.теңгеге қаржыландырылды. 1112 бас қой әкелінді (1102 - төлдейтін, 10 – өндіруші-қошқар) екі партиямен 503 бас (Шет ауданы, Қарағанды облысынан Еділбай тұқымы), 599 бас Қазақтың құйрықты қылшық жүнді қойы Ақтоғай ауданы Қарағанды облысынан. Жоба қуаттылығы: жылына 1000 бас асыл тұқымды қойға дейін жүзеге асыру. Жобаның басталуы 2021 жылдың мамыры, ағымдағы жылдың қыркүйегінде аяқталды.

«EMC Agro» ЖШС – шошқа кешені «EMC Agro» ЖШС, жоба құны 5,0 млрд.теңге, жобаны жүзеге асырудың басталуы - 2020 жылдың маусымы, жобаның жүзеге асырылу мерзімі 2020 – 2021 жылдар, жоба шошқа кешенін бір мезгілде 50 мың басқа дейін ұстауға кеңейтуді қарастырады, 100 мың бас шошқаны жемдеуге және жылына 10,0 мың тонна ет өндіруге кеңейтуді қарастырады. Жоба 2021 жылдың тамызында аяқталды. Ландрас, F1 және ірі ақ тұқымды шошқа басы

германия және РФ-нан әкелінді. 2021 жылдың 1 қарашасына шошқа саны 34892 басты құрайды, шошқа кешені шошқа етін өндіруді 2019 жылдың мамырында бастаған, 2020 жылдың 12 айында 5,1 мың тонна шошқа еті өндірілді, ағымдағы жылдың 10 айында 4,6 мың тонна шошқа еті өндірілді. Ферманың жұмысты бастауы жыл сайын 28-30 пайызға ет өндіруді арттыра түседі.

Міне, бұл мәліметтер ауданымыздың ауылшаруашылығы саласының бір көрінісі ғана. Аудан әкімі Р.Ә.Аңбаев мырзаның басшылығымен тың өзгерістермен қатар, бірқатар жеткен жетістіктер, атқарылған жұмыстар баршылық. Кәсіпкерлікті дамыту – өзекті мәселе десек, осы бағытта "EMC Agro" ЖШС Тайынша ет комбинатының жаңа дүкені тайыншалықтар үшін өз есігін айқара ашты. Аталған дүкеннің ашылуы аудан тұрғындары үшін маңызды болып табылады, өйткені бұл жергілікті жердегі өндірушінің бағасы бойынша сапалы өнім сатып алудағы таптырмас мүмкіндік. Дүкенде ет өнімдерінің түр-түрі бар, атап айтсақ ет

соңғы он жылда сүт өнімдерін өндіретін орындар 2,7 есеге өскен. Сүт өнімдерін өндіретін компаниялар көп болғанымен, олардың сапасы әр түрлі деңгейде. «Лера - Nord» жауапкершілігі шектеулі серіктестігі аудан орталығында алғашқы сауда нүктесін ашты. Бұл өндіріс орнының өнімдері осы уақытқа дейін сауда нүктесі болмаса да, ауданның барлық дүкендерінде және Нұр-Сұлтан, Көкшетау мен Петропавл қалаларында саудаланып келді. Енді, міне өз алдына сауда нүктесі болып алғашқы тұтынушыларын қарсы алды. - Саудамыз бірінші күннен-ақ қарқын алды, тауарларымыз жақсы өтіп жатыр. Дәл осылай бірінші күні саудамыз жүріп, ісіміз алға басады деп, шынымен де ойламаған едік. Бәсекелестіктен қорықпаймыз, өйткені біздің сүт өнімдеріміз сапалы, әрі бағасы да аса қымбат емес. Дегенмен, осы бизнесімізде өнімнің арзан болуына емес, сапасына көп мән береміз,- дейді директордың бүгінгі таңда міндетін атқарушы Л.А.Самойленко. Бұл бастаманы отбасылық кәсіп деп айтуға болады. Осы ЖШС-нің негізін қалаушы, басшысы, отбасының ардақты әкесі В.В.Самойленко болса, оның ісін жалғастырушы баласы, әрі осы жұмыста маман-технолог Артем Самойленконың отбасы.

дәлелестері, ысталған ет, шұжықтың бірнеше түрі және тағы басқалар. Осылайша, ҚР агроөнеркәсіптік кешенін дамытудың 2017-2021 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасының ішкі нарықты жергілікті ауыл шаруашылығы тауарын өндірушілерінің тұрғындарды қолжетімді бағамен, сапалы өніммен қамтамасыз ету жөніндегі міндеттері Тайынша ауданы бойынша сәтті жүзеге асырылуда деп анық айтуға болады.

Адамзаттың бірінші сұранысы, әрине, күнделікті ішер тамағы. Елімізде тамақ өндірісімен айналысатын 2,1 мың кәсіпорын бар екен, ал

23-24 қазанда Тайынша ауданы Нұр-Сұлтан қаласында өткен ауылшаруашылық жәрмеңкесіне қатысып, ауданымызда өндірілетін өнімдер ұсынылды (қарамал еті, шошқа еті, құс еті, шұжық өнімдері, кілегей майы мен сүт өнімдері, ұн, жармалар, көкөністер (картоп, қырыққабат, сәбіз).

Бетті дайындап, аудан әкімінің орынбасары Е.К. Жаров мырзамен сұхбат жүргізген:

Гүл ЖАМАШҚЫЗЫ, «Тайынша таңы»

Т.Т.ТОҚТЫБЕВ, ауылшаруашылығы саласының маманы, Еңбек ардагері.

ҚҰРМЕТТІ АУЫЛ ШАРУАШЫЛЫҒЫ ЖӘНЕ ӨНЕРКӘСІП КЕШЕНІНІҢ ҚЫЗМЕТКЕРЛЕРІ!

Сіздерді кәсіби мерекелеріңіз – Ауыл шаруашылығы қызметкерлері күнімен шын жүректен құттықтаймын! Бұл мереке жерде еңбек ететін, мал шаруашылығымен айналысатын, азық-түлік өнеркәсібінде жұмыс жасайтын, еліміздің және өңіріміздің азық-түліктік қауіпсіздігін қамтамасыз етуге талмай үлес қосып жүрген жандардың басын қосады. Халықтың әл-ауқаты мен өмір сапасының жақсы болуы ауыл шаруашылығының дамуымен тығыз байланысты. Бұл ел экономикасының ең маңызды саласының бірі. Сіздерге Отанымыздың азық-түлік қауіпсіздігін қамтамасыз ету жолындағы табанды еңбектеріңізбен өз істеріңізге адалдықтарыңыз, туған жерге деген сүйіспеншіліктеріңіз үшін алғыс айтамыз. Осы мерейлі мереке күні сіздерге зор денсаулық, қажымас қайрат, шаңырақтарыңызға бақ-береке, әр бастамаларыңызға сәттілік тілеймін!

Ерлан ЖАРОВ, аудан әкімінің орынбасары.

Тәуелсіздіктің 30 жылында ауылдың демографиясы мен экономикасында елеулі өзгерістер болды. Әр халықтың өніп-өсетін мекені, ата кәсібін сақтай отырып, заманға сай дамуға тірек болатын жері бар. Біз үшін ол – ауыл. Себебі қазақ халқының ежелгі кәсібі – мал шаруашылығы ауылда өркендеді. Сондай-ақ ХХ ғасырдың бас кезінде қазақ халқы біржола отырықшылыққа ауысып, ұлт ретінде өркеніет көшіне қосылғанда да ауыл өз маңызын жоғалтпады. Тіпті, халқымыз малдан басқа егіншілік, бау-бақша өнімдерін өндіре бастағанда ауылдың рөлі бұрынғыдан да күшейді

АУЫЛДАН АДАМ КӨШКЕНМЕН...

Бұрынғы Көкшетау облысы Чкалов ауданында (қазіргі Тайынша ауданы) «Жаңатілек» атты ауыл болатын. Аты айтып тұрғандай сонау 1927 жылдары колхоздастыру кезінде осы төңіректегі әр қайсысының өз қыстауы бар ағайындарды бір жерге жинап, «Жаңатілек» колхозын құрған ғой. Келешегі жоқ деген жетпісінші жылдардың өлшемімен ауылдан соңғы үй 1975 жылы совхоз орталығы Қарағаш ауылына көшті. Сөйтіп, ауылдың тек жұрты ғана қалды. Сол кезде атшулы ақын болмасам да мына бір өлең жолдарын қағазға түсіріп едім. Ауылым атанып еді «Қызыл қайың», Сұм соғыс бұзып кетті елдің жайын. Солақай саясатта соққы болып, Жалғызсырап қалдың ба, Қарағайым? Ресми түрде болмаса да «Қызыл қайың» атануының бір себебі ауылда Ұлы Отан соғысына дейін еңсегей бойлы, терең ойлы, қырандай алғыр, ар алдында ақ, ішінде от ауызды, орақ тілділері де бар жайқалып өскен қызыл қайыңдай елу шақты жігіт болыпты, ауыл да қайыңды алқапқа қоныс тепкен болатын. Сол жігіттердің бәрі десе де болады 1941 – 1945 жылдар аралығында соғысқа аттанып, жартысынан көбі оралмай ауыл жұқарып, жетімсіреп қалған болатын. Содан 70-ші жылдардың басынан ауыл ыдырай бастады, бастауыш мектеп жабылды, жұмыс жоқ, зейнеткерлердің өзі көше бастады... Ауылдың жанындағы қайыңды шоқта жалғыз қарт қарағай өсіп тұратын, «жалғызсырап қалдың ба, Қарағайым?» деп, адам атындай бас әріппен жазып өлеңге кіргізгенім содан болатын... Міне, ауылдан соңғы көш көшкеннен бері де 46 жыл болып қалыпты. Осы жерге кіндік қаны тамған азаматтар ауылын қалай ұмытсын, «ауыл болсаң – қауым бол» дегендей ауылдың орнында бір белгі де қалмады-ау деген ой көбін мазалайтын. Соның биыл сәті түскендей болды. Ауыл жұртына ескерткіш-стела орнатылды. Әр басталған істің сәтті аяқталуы – соны қолға алған азаматтардың ақылдасып, бірлесіп, жұмысты ұйымдастыра білуінде. Бұл игі істің басы-қасында болып, тез арада жапан түзге ескерткіш орнатуға білек сыбана кіріскендер осы ауылдың тумалары, еңбек ардагері, қазіргі СҚО Тайынша ауданының құрметті азаматы, ұзақ жылдар ел басқарған, «Құрмет» орденінің иегері Сансызбай Алпысбайұлы, Аймақ негізгі мектебінің директоры Ораз Сапарұлы және осы жолдардың авторы болатын. Сондай-ақ, «ауылым, ата жұртым» деген бір де бір азамат, азаматшалар бұл игі істен тыс қалған жоқ, мүмкіндігінше қаржылай көмектесті. Ескерткіш-стеланың ашылуына хабар жеткендердің бәрі келді. «Анамды жақсы көргендіктен – келісін түйдім, ауылымды жақсы көргендіктен – желісін сүйдім» дегендей, қоңыр күздің салқын күні болса да ауылдың жұртына сағынышын білдіріп аунағандар да болды. Қарағаш ауылында жиналғандарға ас берілді, өмірден өткендеріне арнайы құран оқылды. «Ауылдан адам көшкенмен, адамнан ауыл көшпейді», деп ақын жырлағандай, қазақтың ішінде кіндік қан тамған ауылын, ата жұртын ұмытатындар жоқ болуы керек. Қазақтың шыққан жері ауыл емес пе?!

Совет ХАМИТҰЛЫ, еңбек ардагері,
Қазақстан журналистер одағының мүшесі

ЖІГІТТІ ТАЛАП ЖЕТЕЛЕП, АРМАН ӨСІРЕДІ

- Бата беру дегеніміз — ұрпағымыз үшін Алладан жақсылық сұрап, дұға тілеудің ұлттық дәстүрі. Ол - халқымыздың көнеден бері үзілмей келе жатқан рухани қазынасының бірі әрі бірегейі. Қазақ халқының ұлттық мәдени игіліктерінің ішінде бата берудің мән-мағынасы өте жоғары. Бұл - әбден қанымызға сіңіп, жанымызбен жарасым тапқан рухани қазына, игі дәстүр. Себебі, батаның әрбір сөзі ой-санамызға нұрлы шуақ сыйлап, алдағы өмірімізге бағыт-бағдар береді және жолымызды ашады. Бұл - тәрбиелік мәні зор ақыл сөздер мен ақжарма тілектің бастау бұлағы әрі жиынтығы. Қазақта батаға қатысты айтылған қанатты сөздер де баршылық. Мысалы: «Жауынмен жер көгерер, батамен ел көгерер», «Қарғыс алма, алғыс ал», «Баталы құл арымас, батасыз құл жарымас», «Батаның құны мың жылдық» деген нақылдар бекер айталмаған. Сондықтан, біз ұл-қызымыздың келешегін, ұрпағымыздың болашағын батасыз елестете алмаймыз. Мен өзім балаларымның бай болуын емес, баталы болуын тілеймін. Себебі, батасыз келген байлықтың құны көк тиын.....

Наркескенде намысты бол. Қаһарман батыр, бірінші ұшқыш ғарышкер, Гиннесстің рекордтар кітабына енген Тоқтар Әубәкіровке: - Сіз көп жылдар бойы басқа елде қызмет істегеніңізде қатарыңыздың алды болып, жігіттеріңізге кір келтірген жоқсыз, осының сыры не дегенде: - Намыс,- деп бір ауыз сөзбен жауап берген. Намысың қалғымасын. Мұхаммед пайғамбардың хадисінде былай делінеді: «Ер жігіттің үш намысы бар: бірі иман, екіншісі – отан, үшіншісі – отбасы, өзгесі жалған намыс». Біреуге қиянат, жамандық жасамаңдар. Өйткені теріс пиғылың, әрекетің өзіңе, болмаса үрім бұтағыңа әйтеуір бір айналып алдыңнан шығады екен.

Мойныңда қарыз жүрмесін, бұл жігіттіңе сын. Пайғамбарымыздың хадисінде «Пенденің барлық күнәлерін кешіремін, тек қарыздан басқасын» деген. «Әр уақытта сақ жүріңдер, тіпі өз үйіңде» деген бес өсиеттің бірінде. Сонау ерте заманда сан ғасырлар бұрын ата-бабаларымыз «сақ болыңдар» деген сөзді тасқа қашап жазып кеткен. Сақтық ,әсіресе, жастар сендерге керек. Себебі сендер жассыңдар, тәжірибелерің аз, албыртсыңдар.

Адамдармен сыйласып, тату-тәтті жүріңдер. Үлкенді сыйлап, ініге қамқор жаға бол. Ұлт рухын асқақтатқан ақын Махамбет Өтемісұлы:

- Тірлікте сыйласпаған ағайын, Құм құйылсын көзіңе, Өлгенде сірә, жылама – деген сөзі еске түседі.

«Артық жолдас таппадым татулықтан», - дейді халқымыздың ұлы перзенті хакім Абай. Жарасатын көркем мінез керек сендерге. «Әдетінді түзе, мінезің жақсы болады, мінезіңді түзе, өмірің жақсы болады» (Ахмет Байтұрсынов). Адам жақсылық көрсе де, жамандық көрсе де көбінесе мінезінен табады екен.

- Бүгінде кейбір той иелері ақ дастарқанға ащы су қойып, ақсақалдардан бата сұрап жатады. Бұл шарияғатымызға қайшы ұғым.

- Бұл - біздің дінімізге де, дәстүрімізге де жат әрекет. Айналып келгенде, асыл дініміз бен салт-дәстүрімізге құрметсіздіктің салдары. Бата – Алладан болашағымыз үшін дұға тілеу, ұрпағымыздың амандығы мен саулығын сұрау. Ал Жаратушының рұқсат етпеген сусынын тұтынып тұрып, дұға тілеу - қисынға келмейтін дүние. Мұндай батамыз қабыл бола ма, болмай ма? Әрине, барлығы бір Алланың құзырында. Сондықтан, берген батамыз қабыл болуы үшін соған лайық болуымыз керек деп ойлаймын. Әл-Фараби бабамыздан бір әмірші өз елінің болашағын сұрағанда «Сен алдымен жастарыңды көрсет, сонда мемлекеттеріңіздің болашағын болжау қиынға соқпайды», - деген.

Мәртебелі Президентіміз Қасым-Жомарт Тоқаев та ел жастарына ерекше үмітпен қарап отырғанын қадап айтты. Сол үмітті жауапкершілікпен өздеріңе жүктелген еңбекпен ақтаңдар. Кейінгі жас жеткіншектерім, Өздеріңізді сын көзбен қарап, алдарыңа мақсат, арман қойыңыздар. Дана халқымыз «Жігітті талап жетелеп, арман өсіреді» дейді. Ендеше, батам қабыл болсын. «Елім» дейтін азаматтарымыз болса, елі де оларды құрмет тұтары сөзсіз!

Сәлік ЖҰМАТОВ,
ақын, журналистер одағының мүшесі.

Көпшілік НАЗАРЫНА!

Отпен ойнама...

Жыл басынан бері өңірде 641 өрт оқиғасы тіркелді. Салдарынан 39 адам түрлі дене жарақатын алып, 45-і қызыл жалын құрбаны болды. Бұл ақпарат облыстық төтенше жағдайлар жөніндегі департаменті өткізген брифингте айтылды.

Мамандардың айтуынша, өрт оқиғалары өткен жылмен салыстырғанда 10 пайызға өскен. Мәселен, 10 айдың ішінде облыста 582 факті тіркеліп, 42 адам қаза тапты. Келтірілген материалдық шығын көлемі 229 млн. теңгені құрады. Соңғы аптаның ішінде облыс аумағында 10 төтенше жағдай болды. Басым бөлігі Петропавлда – 8 оқиға, Қызылжар ауданында – 5, Айыртауда – 3, Мағжан Жұмабаевта – 2, Аққайың, Тайынша мен Ғабит Мүсірепов атындағы аудандарда бір фактіден тіркелді. Өкінішке қарай, тілсіз жау 3 адамның өмірін қиды.

– Қарашаның 6-сы күні екі өрт оқиғасы тіркелді. Бірі – облыс орталығында, екіншісі Қызылжар ауданындағы Бескөл ауылында болды. Петропавлдағы өртке келер болсақ, Медведев көшесі, 10 мекенжайындағы үйдің маңындағы жылу коллекторында қоқыс жанды. Құтқарушылар түтін арасынан үй-күйсіз жүрген екі адамды шығарды. Ал Бескөлдегі баспананың біріндегі өрт пештен тұтанған. 2014 және 2016 жылдары туған бүлдіршіндер түтінге тұншығып, дереу денсаулық сақтау мекемесіне жеткізілді, – деді облыстық төтенше жағдайлар жөніндегі департаменттің басқарма бастығының орынбасары Айдар Мұсатаев.

Брифингте қызыл жалынның алдын алу мақсатында жасалып жатқан жұмыстар жайлы да айтылды. Белгілі болғандай, 2019 жылдан бері өңірдегі жеке тұрғын үй секторында орналасқан баспаналарға 1364 дабылқақыш орнатылды. Биылғы 10 айдың ішінде құтқарушы мамандар арнайы рейдтер ұйымдастырып, 131 мың адамға өрт қауіпсіздігін сақтау ережелері жазылған жадынамалар табыстады.

Өкінішке қарай, облыстың су қоймаларында қайғылы оқиғалар саны да азаймай отыр. Жыл басынан 22 адам су құрбаны болды, оның 6-уы бала. Ал өткен жылдың қаңтар-қараша айлары аралығында 9 азамат суға кеткен болатын.

– Көбіне тұрғындар шомылуға тыйым салынған жерлерде суға түседі. Қарапайым сақтық ережелерін елемей, өзен-көлдердің жағасында ішімдік ішеді. Балық аулау кезінде қайықтан құлап, ажал құшқан оқиғалар да бар. Соңғы фактінің бірі – Мамлют ауданына қарасты Чистое көлінде тіркелді. Балықшы көз жұмды, – деді облыстық жедел-құтқару жасағының жетекшісі Марат Абжанов. Құтқарушылар қараша айында көлдердің беті қалың болып қата қоймайтындықтан мұз үстіне шығуға тыйым салады.

Аманжол НҰРТАЗИН, “Soltüstik Qazaqstan”.

* * * * *

COVID-19 бойынша ЖАДЫНАМА

COVID-19 бұл коронавирус тұқымдасының соңғы табылған вирусынан туындаған жұқпалы ауру.

COVID-19 көп таралған белгілеріне дене температурасының көтерілуі, құрғақ жөтел және әлсіздік жатады.

Сирек кездесетін белгілеріне тамақтың ауруы, буын және бұлшық еттің ауыруы, мұрынның бітелуі, бас ауруы, диарея, дәм мен иіс сезудің жоғалуы, аяқ және қол саусақтары терісінің бөртуі немесе түсінің өзгеруі, конъюнктивит жатады. Әдетте, бұл белгілер біртіндеп дамып, әлсіз қалыпта өтеді. Кейбір жұқтырған адамдарда ауру өте жеңіл немесе симптомсыз түрде өтеді.

Сырақтанғандардың көпшілігі (шамамен 80%) өздігінен қалпына келеді және ауруханаға жатуға мұқтаж болмайды. Шамамен бес жағдайдың біреуінде COVID-19 ауыр түрде, тыныс алу жеткіліксіздігі және басқа да асқынулармен өтіп жатады.

Егде жастағы (қарт) адамдарда, сондай-ақ ілеспелі аурулары бар адамдарда (анамнезінде жүрек және өкпе аурулары, қант диабеті, терең тамыр тромбозы, тромбоземболия және т.б. бар) аурудың ауыр ағымы жиі кездеседі. Алайда, әрқайсысы COVID-19 жұқтырып, оны ауыр түрде өткеруі әбден мүмкін.

Егер сізде COVID-19 күрделі ағымының пайда болу қаупі бар болса, сіз бекітілген жердегі емхананың учакелік дәрігеріне хабарласуыңыз керек, ол қажет болған жағдайда Сізге тексеріліп, ілеспелі ауруларды емдеуді тағайындайды.

ҚҰРМЕТТІ АУДАН ТҰРҒЫНДАРЫ!

Өздігінен ем қабылдамаңыз! Егер Сізде жоғарыда аталған COVID-19 ауруының белгілері пайда болса, онда үйде қалып, емханамен телефон арқылы байланысыңыз. Медициналық ұйымның мобильдік тобы Сізге үйде қызмет көрсетеді!

АУЫЛДЫ САҚТАУ – АЛАШТЫ САҚТАУ

Тәуелсіздіктің 30 жылында ауылдың демографиясы мен экономикасында елеулі өзгерістер болды. Әр халықтың өніп-өсетін мекені, ата кәсібін сақтай отырып, заманға сай дамуға тірек болатын жері бар. Біз үшін ол – ауыл. Себебі қазақ халқының ежелгі кәсібі – мал шаруашылығы ауылда өркендеді. Сондай-ақ XX ғасырдың бас кезінде қазақ халқы біржола отырықшылыққа ауысып, ұлт ретінде өркеніет көшіне қосылғанда да ауыл өз маңызын жоғалтпады. Тіпті, халқымыз малдан басқа егіншілік, бау-бақша өнімдерін өндіре бастағанда ауылдың рөлі бұрынғыдан да күшейді.

Кеңестік кезеңде Қазақстан негізінен аграрлық республика болды. Сондықтан қазақ жерінде мал шаруашылығы мен егіншілікке назар аударылып КСРО сияқты алып мемлекетті ет, сүт, май өнімдерімен қамтамасыз ететін өлкеге айналды. XX ғасырдың 20-30-жылдарында қазақтардың жекеменшік малын сыпырып алып, аштыққа ұшыратқан қызыл өкімет ІІ дүниежүзілік соғыстан кейін елімізде тың жерлерді игеру жұмыстарын жүргізді. Сөйтіп ұлан-байтақ қазақ даласы енді астықты өлкеге айналдырылды. Сол дәуірде Қазақстанда қой басын 50 миллионға, астықты бір миллиард пұтқа жеткізу ұранымен жұмыс жүргізілді. Мұндай аса ірі мемлекеттік жоспарды орындау еліміздегі ауыл халқының мойнында болды. Ал ауыл халқының көпшілігі қазақтар болатын. Тәуелсіздік алғанша қазақтардың үлес салмағы қалаларда аз болды. Мәселен, 1897 жылғы санақ бойынша жерімізде 3 392 700 қазақ болса, соның 93,6 пайызы ауылда, 6 пайызы қалада тұрған. 1926 жылғы санақ бойынша қазақтың саны – 3 627 612. Оның 8,4 пайызы (539 249 адам) қалада, 91,6 пайызы ауылда өмір сүрген. Ал 1939 жылғы санақта еліміздегі қазақтың саны – 2 327 625 адам (37,84 пайыз) болса, қаладағысы – 16,1 пайыз. Одан кейінгі, яғни тәуелсіздікке дейінгі халық санағына қатысты мәліметтерде қазақтардың ауыл мен қаладағы үлесі туралы анық мәлімет табу қиын. Ал тәуелсіздіктен бері қарай урбанизация үдерісі күшейіп, еліміздегі қалалар ірілене түссе, ауылдан көшіп кетуіне байланысты ондағы халықтың үлесі азайып кетті.

Тәуелсіздіктің алғашқы жылдарында колхоз-совхоздарды таратып, оның мүлкін халыққа пай-үлес ретінде таратып берудің соңы ауылдық жердегі халықтың күнкөріс үшін малдарын сатып, кедейленіп қалуына әкеліп соқты. Бұрынғыдай мемлекет тарапынан жұмыс беруші болмаған соң ауылдық жерлерде тұру қиындап, ондағы жұрттың еңбекке жарамдыларының бәрі қалаларға қарай үдере көшті. Мұның соңы ауылдардың қаңырап қалып, қалада халықтың көбейіп кетуіне жеткізді. Мәселен, Алматы қаласы халқының саны тәуелсіздіктен бұрын 900 мыңның маңайында болса, аз уақытта ол көшіп келушілердің әсерінен 2 миллионнан асып кетті. Сондай-ақ ел астанасы болмай тұрған кезде Ақмола халқының саны 200 мыңнан сәл ғана асса, ол ел ордасына айналған соң аз ғана жылдың ішінде миллионнан аса тұрғыны бар алып шаһарға айналды. Сондай оңтүстік өңірдегі Шымкент қаласы да мегаполиске айналып, республикалық қала мәртебесін алды. Әдетте қалалардағы халықтың көбеюі көп жағдайда туудың көбеюіне байланысты болса, біздің елімізде қалалардың іріленуі ауылдан көшіп келген халықтың есебінен болып отыр. Бұл жер көлемі жөнінен әлемде тоғызыншы ел саналатын, бар-жоғы 19 миллиондай ғана халқы бар Қазақстан үшін онша оңды құбылыс емес. Тәуелсіздіктің алғашқы оншақты жылында ауылдардың қараусыз қалып, олардың ыдырауы етек алды. Кеңестік кезеңдегі жоспарлы экономиканың күйреп, нарықтық экономиканың кіре бастауы ондай өзгеріске дайын емес жұртты қалаға көшіп кетуге мәжбүрледі. Соның салдарынан ауылдар саны біртіндеп азайып жатқандай. Бірақ оған бұл құбылыс әлсіз де болса бұрыннан бар екеніне де көз жеткізуге болады. Мәселен, соңғы 124 жылдай уақыттағы ауыл тұрғындарының санын салыстырсақ, олардың үлес салмағы мынадай екен: Қазақ жерінде ауылда тұратын халықтың үлесі 1897 жылы – 99 пайыз, 1926 жылы – 98,2 пайыз; 1939 жылы – 84,1 пайыз; 1959 жылы. – 76,2 пайыз; 1970 жылы – 73,27 пайыз; 1979 жылы – 69,31 пайыз; 1989 жылы – 60,40 пайыз; 1997 жылы 53,47 пайыз болыпты. (Елімізде 1997 жылы ауылдардың жалпы саны 8 172 болса, соның 1 624-і 1 мыңнан астам адам қоныстанған ауылдар екен). Демек, XX ғасырдың соңына келгенде Қазақстанда қала халқының үлес салмағы артқан. Оның себебі көп, бастылары ауылда жұмыс орны аз болғандықтан елдің тұрмысы төмендеп, өзге жаққа қоныс аудару үдерісі күшейсе, екінші жағынан коммуникацияның нашарлығы бар. Көптеген ауылда әлі интернет желісі, ұялы байланыс нашар.

Әрине, Қазақстан тәуелсіздік алған соң қалаларды қазақыландыру саясаты болды, бірақ ол көбіне ауыл халқының есебінен жүзеге асты деуге болады. Бірақ демографиялық тұрғыдан таңғаларлық жетістікке жете қоймаған Қазақстанда ішкі жағдайда бір жердің халқын екінші жердің халқымен көбейткеннен келер пайда аз. Ауылдар қаңырап, қала тығыздала берсе қалаларда да түрлі проблемалар пайда болары анық. Мәселен, қазір еліміздің ірі қалаларының көбінде экологиялық жағдай мәз емес. Оның үстіне таза ауызу сапашылығы бар.

Дегенмен ел Тәуелсіздігінің 30 жылы ішінде мемлекетіміз ауылға бет бұрып түрлі бағдарламалар қабылдап, ауыл халқын тұрақтандыру мен олардың әл-ауқатын көтеру бойынша жұмыстар жүргізіп жатыр.

Соның алғашқыларының бірі Қазақстанның Ауылдық аумақтарын дамытудың 2004-2010 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасы туралы Қазақстан Президентінің 2003 жылғы 10 шілдедегі №1149 Жарлығы. Бағдарламаның мақсаты – Ауылда қоныстануды оңтайландыру негізінде ауылдың (селоның) тіршілігін қамтамасыз етудің қалыпты жағдайларын жасау болатын. Іске асыру мерзімі екі кезеңге (бірінші кезең – 2004-2006 жылдар, екінші кезең – 2007-2010 жылдар) бөлінген бұл бағдарламаның бірінші кезеңінде ауыл тұрғындарына әлеуметтік игіліктердің көкейге қонымды деңгейін қамтамасыз ететін ауылдық елді мекендер экономикасының серпінді өсуіне қолжеткізу ойластырылса, екінші кезеңде ауыл тұрғындарын тіршілікті қамтамасыз ету үшін келешегі бар өңірлерге оңтайлы қоныстандыру көзделген-ді.

Сөйтіп, бағдарлама аясында ауылдық елді мекендерді әлеуметтік-экономикалық деңгейін сипаттайтын өлшемдер бойынша жіктеу жүргізіліп, 2003 жылы еліміздегі 7 660 елді мекен төрт топқа бөлінді. Соның нәтижесінде 1 062 ауылдық елді мекеннің (тұрғындардың саны 1,6 млн адам) даму әлеуеті жоғары саналып, 5 664 ауылдық елді мекеннің (тұрғындары 5,3 млн адам) даму әлеуеті орташа деп танылды. Ал 776 ауылдық елді мекеннің (тұрғындары 300 мыңдай) даму әлеуеті төмен екені анықталса, 22 ауылдық елді мекеннің (тұрғындары 10 мыңға жуық) экологиялық жағдайы нашар екені белгілі болды. Ал 136 елді мекеннің халқы түгел көшіп кеткен. Бұл құбылыс одан кейінгі жылдары да күшейе түспесе, әлсіреген жоқ. Мәселен, 2012-2014 жылдары ішкі миграциялық ағымда ауылдан қалаға көшу үлесі 70 пайызға жақындап қалған. Соның себебінен ауылдық елді мекендердің, әсіресе, шекаралық және шалғай ауылдардың тұрғындар саны азайып, олардың әлеуметтік-экономикалық жағдайы едәуір төмендеген.

2016 жылы Ұлттық экономика министрлігі барлық ауылдық елді мекенді өздерінің әлеуметтік-экономикалық әлеуеттерінің даму барысына сәйкес аудан орталықтары, тірек ауылдық елді пункттер, ауылдық және поселкелік округтердің орталық мекенжайлары және басқа ауылдық елді мекендер деп төрт топқа бөлді. Бұл 2020 жылға дейінгі аймақтардың даму бағдарламасы негізінде атқарылған жұмыс болатын. Қазірде бағдарламаның іске асырылуы осы жіктеу бойынша жүргізіліп жатыр.

Тәуелсіздіктің 30 жылында ауылдың демографиясы мен экономикасында елеулі өзгерістер болды. Әр халықтың өніп-өсетін мекені, ата кәсібін сақтай отырып, заманға сай дамуға тірек болатын жері бар. Біз үшін ол – ауыл. Себебі қазақ халқының ежелгі кәсібі – мал шаруашылығы ауылда өркендеді. Сондай-ақ XX ғасырдың бас кезінде қазақ халқы біржола отырықшылыққа ауысып, ұлт ретінде өркеніет көшіне қосылғанда да ауыл өз маңызын жоғалтпады.

Әрине, ауылды дамыту үшін жасалып жатқан бағдарламалардың бәрін бірдей тиімсіз деуге келмес. Олардың арасында ауыл тұрғындарының жағдайын жасап, тұрмыс деңгейін көтеруге бағытталған жақсы жобалар да аз емес. Соның бірі – «Ауыл – ел бесігі» жобасы.

Тұңғыш Президент – Елбасы Н.Назарбаевтың 2019 жылғы 27 ақпандағы «Nur Otan» партиясының XVIII съезінде сөйлеген сөзінде алғаш рет «Ауыл – ел бесігі» жобасын іскер асыру қажеттігін айтып, үкіметке тапсырма берген болатын. Ол бойынша еліміздегі 7,5 миллион ауыл тұрғынының әл-ауқатын жақсарту мақсатында перспективалы ауылдарды іріктеп, сол ауылдарда әлеуметтік саланы дамытуды, тұрғын үйлер мен жолдар салып, коммуникациялар жүргізу көзделген.

Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаев 2019 жылы 15 қазанда өткен жиналыста «Ауыл – ел бесігі» жобасын бойынша нақты жұмыстар жүргізу керегін айтқан еді. Аталған жобада – ауыл тұрғындарының өмір сүру сапасы мен әл-ауқатын жақсарту, ауылдарды тұрақты дамыту көзделген. Жоба шеңберінде ауылдық елді мекендерде әлеуметтік және инженерлік инфрақұрылымдарды дамыту, ауыл халқының әлеуметтік игіліктер мен мемлекеттік қызметтерге қолжетімділігін қамтамасыз ету және жалпы жайлы өмір сүру ортасын қалыптастыру бойынша бірқатар істер жүзеге асырылуы тиіс. «Ауыл – ел бесігі» жобасы негізінде жұмыс орындары ашылады, мектеп пен аурухана, жол салынады, ауылдық елді мекендер газбен, сумен қамтылып, жоба аясында ауыл шаруашылығы саласында орта және шағын бизнесті дамыту шаралары қолға алынады.

Жобаны іске асыруға келсек, оның көлемі ауқымды деуге болады. Еліміз бойынша 6,5 мыңға жуық ауылдық елді мекенде 7,7 миллионнан аса адам немесе ел тұрғындарының 42 пайызға жуығы тұратыны белгілі. Ал бүгінде ауылдық жерлерде шешімін табуды талап ететін мәселелерге келсек, еліміздегі ауылдардың жартысынан көбінде көшелер, білім беру және денсаулық сақтау нысандары жөндеу жұмыстарын

жүргізу қажет. Сондықтан бірінші кезекте қолданыстағы мемлекеттік бағдарламалар мен «Ауыл – ел бесігі» жобасы есебінен ауыл инфрақұрылымына жаңғырту жұмыстары жүргізіледі. Сондай-ақ агроөнеркәсіптік кешенді дамыту, «Бизнестің жол картасы – 2020», «Еңбек» және басқа да қолданыстағы бағдарлама аясында кәсіпкерлікті қолдау жүзеге асырылатын болады. Жалпы 2025 жылға дейін елімізде 5,5 миллионнан аса адам тұратын 1,8 мың ауылдық елді мекен заманға сай жаңғыртылатын болады. «Ауыл – ел бесігі» жобасын іске асыруға 2019-2021 жылдары республикалық бюджеттен 90 млрд теңге бөлу көзделсе, оның ішінде 2019 жылға 30 млрд теңге бөлінген. Республикалық бюджеттен өңірлер бойынша қаражат бөлу даму әлеуеті жоғары елді мекендерде тұратын ауыл тұрғындары санының негізінде жүзеге асырылды. Ауылдық елді мекендердің әлеуметтік-экономикалық даму әлеуетін айқындау әдістемесі өзектендіріліп, оның аясында 6,6 млн адам немесе ауыл тұрғындарының 85 пайызы тұратын 3 477 ауылдық елді мекен іріктеп алынды.

2019 жылы 53 ауылдық елді мекенде жалпы сомасы 30 млрд теңгеге 452 жоба, 2020 жылы 250 ауылда жалпы сомасы 80 млрд теңге болатын 1 641 жобаны жүзеге асыру жоспарланса, оның бәрі ретімен жүзеге асырылып келеді. Сонымен қатар ауылдық елді мекендерде 73 мектеп пен балабақша, 14 емхана, 47 Мәдениет үйі мен спорт нысандары жөнделіп, 13 дене шынықтыру-сауықтыру кешені мен 13 абаттандыру нысанының құрылысы жүргізіліп, 7 мың шақырымнан астам көшелер салынып, жөндеуден өткізілуі тиіс.

Бұдан басқа 516 шақырым жол, 35 шақырым сумен жабдықтау желісі, 229 шақырым электрмен жабдықтау (жарықтандыру), 136 шақырым газбен жабдықтау, 20 шақырым жылумен қамтамасыз ету нысандары жөнделіп, салынбақ. Міне, осының бәрі жақын жылдарда толығымен іске асса, экономиканың қан тамырындай ауылдардың көркейіп, мемлекетіміздің бәсекеге қабілеттілігі артатыны сөзсіз. Ауылды көркейтудің тағы бір бағыты іскер, табысты бизнесмендердің өзінің туған жеріне деген құрметі арқасында іске асатын істер деуге болады. Бұл жағдайды айтатын болсақ, елімізде абыройлы, қалталы азаматтардың жасап жатқан ізгілікті істеріне көзіміз түсер еді. Соның бір-екі мысалын келтіріп өтейік.

1980 жылғы Мәскеу олимпиадасының чемпионы, даңқты балуан Жақсылық Үшкемпіровті білмейтін қазақ жоқ. Үлкен спортпен қош айтысқаннан кейін ол қазақтың ата кәсібімен айналысқанды жөн көрді. 2007 жылы ол Алматы облысы Жамбыл ауданындағы Мыңбаев ауылына келді. Бұл кезде ауылдың жолы тозып, табиғи газдан таршылық көріп жатқан кезі еді. Үшкемпіров алдымен өз қаржысына ауылдағы кеңседен бастап, бірнеше ескірген ғимараттарды жаңартты. Сосын қоралар салып, жаңа құрылыстар әкеліп, өзінің шаруашылығын жүргізе бастады. Сөйтіп мал шаруашылығына түбегейлі бет бұрған балуан «Жақсылық» шаруа қожалығын құрып, ірі қара санын 4 500-ге, жылқы санын 150-ге жеткізді. Оның шаруашылығында 100-ден аса адам жұмыс істеп, отбасын асырап жатыр. Сондай-ақ ол Мыңбаев ауылында балаларға арналған спорт мектебі мен 100 балаға арналған балабақша ашты. Міне, мұның бәрі елін сүйген бір ғана патриот азаматтың жасағаны. Өткен жылы ковид дертінен мезгілсіз көз жұмған қазақтың ардақты ұлының артында осындай із қалды. Бұл да болса өзгелер үшін үлгі боларлық іс. Белгілі қазақ кәсіпкері, меценат, ZHERSU инвестициялық-өндірістік корпорациясының бақылау кеңесінің төрағасы, Қазақстан Бокс және күрес федерацияларының вице-президенті Бауыржан Оспанов та отаншыл азамат. Ол өзінің туған жері, Алматы облысының Жыланды ауылында 130 орындық мешіт, спорт кешенін, екі қабатты тігін цехын, мектеп-интернат, балаларға арналған саябақ пен кинотеатр салып, ауылдық Мәдениет үйін, мектеп ғимаратын күрделі жөндеуден өткізіп берген. Бұдан тысқары ол мектептің педагогикалық құрамын, материалды-техникалық базасын жетілдіруге көмектесті. Дарынды оқушыларды дайындайтын мектеп-лицейдің сырттан келген он ұстазына жалақыларын беріп, баспаналы қылды. Аз қамтылған оқушыларды ыстық тамақпен қамтамасыз етіп, республикалық «Мектепке жол» акциясы аясында мектеп ұжымы оқушыларына 50 млн теңге қаржылай көмек көрсетті. Сондай-ақ, Қазақстан Жазушылар одағымен бірігіп, бірнеше жыл бойы балаларға арналған үздік әдеби шығармаларға «Дарабоз» атты бәйге жариялап, қаржылай демеуші болды. Үздік шығармаларды кітап етіп шығарып, кітапханаларға тегін таратты. Мұның бәрі ең алдымен ауыл халқына жасаған жақсылық.

Жалпы, Тәуелсіздігіміздің 30 жылында ұлтымыздың ұясы болған ауылдар алғашқы онжылдықта біраз қиындықты бастан кешіріп, материалдық та рухани жақтан біраз жүдегені мәлім. Дегенмен мемлекетіміз тарапынан ауылды көркейту үшін атқарылып жатқан жұмыстар жақын арада нәтиже көрсетіп, аграрлық сала қайта жанданады деп сенгіміз келеді. Ауыл дамыса, мемлекет те дамиды.

Ахмет ӘМІРЗАҚ, «Егемен Қазақстан».

Солтүстік Қазақстан облысы әкімдігінің денсаулық сақтау басқармасы коммуналдық мемлекеттік мекемесінің «Тайынша көп бейінді ауданаралық ауруханасы» шаруашылық жүргізу құқығындағы коммуналдық мемлекеттік кәсіпорны (бұдан әрі-кәсіпорын) байқау кеңесінің мүшелерін іріктеу бойынша конкурс жариялайды

Кәсіпорын денсаулық сақтау саласында медициналық қызметті жүзеге асырады. Кәсіпорынның мекен-жайы: СҚО, Тайынша ауданы, Тайынша қ., Қрыжановский к-сі, 72 үй, тел. 8(71536) 2-12-57. **Қатысуға ниет білдірген адамдардың құжаттарын қабылдаудың басталу күні мерзімді баспасөз басылымдарында конкурс өткізу туралы хабарландыру орналастырылған күннен бастап айқындалады.**

Денсаулық сақтау саласындағы шаруашылық жүргізу құқығындағы мемлекеттік кәсіпорындардағы байқау кеңесіне сайланатын адамдарға қойылатын талаптар жоғары білімінің, сондай-ақ мынадай талаптардың бірінің болуын қамтиды:

- 1) денсаулық сақтау саласында немесе ұйымның бейіні бойынша және (немесе) экономика/қаржы және (немесе) бизнес және (немесе) құқық саласында кемінде 5 жыл жұмыс тәжірибесінің болуы;
- 2) денсаулық сақтау саласында немесе ұйымның бейіні және (немесе) экономика/қаржы және (немесе) бизнес және (немесе) құқық бойынша басшы лауазымда кемінде 3 жыл жұмыс тәжірибесінің болуы;
- 3) денсаулық сақтау және (немесе) экономика және (немесе) бизнес және (немесе) Құқық саласындағы қоғамдық бірлестіктерге мүшелік.

Кандидат осы хабарландыру жарияланған сәттен бастап 30 күн ішінде мына мекенжайға ұсынады: Петропавл қаласы, Театральная көшесі, 56 А, каб. 23 келесі құжаттар:

- 1) конкурсқа қатысу туралы өтініш (еркін нысанда);
- * 2) мемлекеттік және орыс тілдеріндегі түйіндеме;
- 3) Өмірбаян (еркін нысанда);
- * 4) кандидаттың жеке басын куәландыратын құжаттың көшірмесі;
- * 5) жоғары білім туралы құжаттың көшірмесі;
- * 6) 2015 жылғы 23 қарашадағы Қазақстан Республикасы Еңбек кодексінің 35-бабына сәйкес жұмыскердің еңбек қызметін растайтын құжаттың көшірмесі;
- * 7) Қазақстан Республикасы Бас прокуратурасының Құқықтық статистика және арнайы есепке алу жөніндегі комитетінің аумақтық бөлімшелері берген соттылығының және сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылықтарының жоқтығын растайтын құжаттар.

Конкурсқа қатысушы өзінің біліміне, жұмыс тәжірибесіне, кәсіби деңгейіне қатысты қосымша ақпаратты (біліктілігін арттыру, ғылыми дәрежелер мен атақтар беру, ғылыми жарияланымдар туралы құжаттардың көшірмелері, алдыңғы жұмыс орнының басшылығынан ұсынымдар) ұсына алады.

Қатысушы конкурстық өтінімнің түпнұсқасын "Түпнұсқа" деп белгіленген конвертке салып мөрлейді. Бұл конвертке қатысушының тегі, аты, әкесінің аты (бар болса) және мекенжайы көрсетіледі. Осыдан кейін конверт сыртқы конвертке салынып мөрленеді.

Ішкі және сыртқы конверттер:

- 1) тиісті саланың уәкілетті органына (жергілікті атқарушы органға) мына мекенжай бойынша жолдансын: Петропавл қаласы, Театральная көшесі, 56 А, каб. 23.
- 2) "СҚО әкімдігінің ДСБ" КММ "Тайынша көп бейінді ауданаралық ауруханасы" "ШЖҚ КМК бақылау кеңесі мүшелерінің конкурсы" және "2021 жылғы 10 желтоқсан, 17-00-ге дейін ашуға болмайды.

Конкурстық өтінім мына мекенжайға жіберіледі: Петропавл қаласы, Театральная көшесі, 56 а; каб. 23.

Анықтама үшін тел.: 46-94-91

Конверттерді ашу күні мен орны: 2021 жылғы 10 желтоқсан, жергілікті уақыт бойынша 17-00, Петропавл қаласы, Театральная көшесі, 56 А, каб. 23

Конкурсты өткізу күні мен орны: 2021 жылғы 14 желтоқсан, жергілікті уақытпен 17-00, Петропавл қаласы, Театральная көшесі, 56 А, каб. 23

Болатов Есләмбек Нұрмұхаммедұлын (Нұрақай) еске алу

Сырғып сағат, жылжып күндер, ақырын айлар, тіпті жылдар да өтіп жатыр.

Бауырым, Есләмбегім, бетке ұстар беделім, алға ұстар айбыным еді.

Өзің туралы өткен шақта сөйлеу мен үшін өте қиын.

Көзден кетсе де, көңілден еш кетпейді. Әлі де сенер сенбесімді білмеймін, келетіндей елеңдеймін.

Алланың жазуы, жазмыштан озмыш жоқ.

2021 жылдың қараша айының 21 жұлдызында 70 жасқа толар еді.

Жан бауырым, ағайынға ақылшы, туыстарыңа қамқоршы, жолдастарыңа жағымды, қайын жұртыңа сыйлы, әпкелеріңе, іні-қарындасыңа қадірлі, Сағындыққа арқа сүйер қайынаға, балдыздарыңа бағалы жезде, жиендеріңе сүйкімді нағашы, Ниязбегіңе асқар таудай пана, құдаларыңа құрметті, ауылдастарыңа абыройлы, қызметтес-әріптестеріңе беделді бола білдің.

Мінезіңе тоқталсақ, ақкөңіл, елгезек, бауырмал болдың, өзіңде болмаса да, өзгеде болса екен деп барлық адамның көңілін қалдырмауға бабын табуға асығатынсың. Үлкенге кіші, кішіге қамқор бола білдің.

Еңбек жолыңа тоқталсақ, сондай еңбексүйгіш бола білдің, жұмысыңды бірінші орынға қойдың, ерте тұратынсың, кеш жататынсың. Қыстың сақылдаған аязына, жаздың аптап ыстығына қарамай еңбек еттің.

Еңбегің де елеусіз емес, әр түрлі марапаттауларға да ие болдың. Еңбегіңді елеп, шетелдерге де дем алуға, сахаттап келуге бірнеше рет жіберді. Чехословакияда, Венгрияда, Балтық теңізінің жағалауындағы елдерге де жолдамамен барып қайттың.

Ағайын-туыстарыңның бастарына түскен қиыншылығын да бөлісе білдің, болып жатқан қызық-қуанышына ортақтаса білдің. Барды баламай, жоқты санамай, бәрі жақсы болса екен деп бел ортасында жүрдің.

Абай айтқандай, «Әкеден алтау, анадан төртеу, жалғыздық көрер жерім жоқ», - дегендей, әкесімен туғанды да, анасымен туғанды да сыйлады, өзін де сыйлата білді.

Сүйікті жар болып, жеңгем Жібек екеуі 45 жыл отасып, 1 қыз, 3 ұл өсіріп, тәрбиеледі.

Ағайынның балаларын екеуі бауырларына басып, өсірді, оқытты, үйлендірді.

Апа-қарындасыңа бауырмал бауыр, балаларыңа жақсы әке, немерелеріңе сүйікті ата бола білдің.

Ағайын-туыс, бауырларыңа көп жақсылық жасадың, жасаған жақсылықтарың о дүниеде алдыңнан шықсын.

Біз саған ризамыз!

Жаның жәннатта болсын, бауырым!

Қарындасың Клара.

* * * * *

ӨРТ ҚАУІПСІЗДІГІ ИНЖЕНЕРІ БОЛҒЫҢЫЗ КЕЛСЕ...

Соңғы кезде көптеген жастар нағыз ерлердің мамандығы – өрт сөндіруші болуды армандайды. Елімізде ҚР ТЖМ бөлімшелері үшін жоғары кәсіби білімді мамандар шығаратын тек бір оқыту мекемесі бар, ол Ақмола облысының Кокшетау қаласындағы Мәлік Ғабдуллин атындағы Азаматтық қорғау академиясы. Іштей оқуға жалпы орта немесе орта кәсіби білімі бар, денсаулығы бойынша әскери қызметке жарамды, 25 жасқа дейінгі және оқу жылына 17 жасқа толған ҚР азаматтары қабылданады. Сондай-ақ, шетелдік профильдік оқыту мекемелерінде де оқуға болады. Оқуға қабылдану үшін медициналық көрсеткіштері бойынша жарамды болу керек, дене жаттығу дайындығын тапсыру керек (тартылу, жүгіру 100 метр және 3000 метр), ҰБТ тапсырған кезде өтпелі ұпай жинау керек.

4 жыл оқу мемлекет есебінен жүзеге асырылады, оқу аяқталғанда «азаматтық қорғау лейтенанты» атағы беріледі, міндетті түрде жұмысқа орналастырылады, оқу кезеңі мерзімді әскери қызмет өткенмен теңестіріледі, жоғары еңбек ақы төленеді.

Сұрақтар бойынша Тайынша қаласындағы №14 өрт сөндіру бөліміне, 2-11-47 жұмыс телефоны бойынша хабарласуға болады.

Арман САТАНБЕКОВ,
Тайынша қаласы ӨБ-14 қарауыл басшысы,
азаматтық қорғау аға лейтенанты.

АУКЦИОН!

«Ақпараттық есеп орталығы» АҚ Басқармасының төрағасы хатының келіп түскеніне байланысты, 2021 жылғы 05.11. хабарланған соттық талдаулар және даулы жағдайларды болдырмаудан, уақытша өтеулі жер пайдалану құқығын сату бойынша аукцион жойылды.

ОРНЫҢ БӨЛЕК АЯУЛЫ ЖАН ЕДІН.....

Тоқтауы жоқ қайран уақыт көлдегі ағын судай сырғып өтіп жатыр. Өткенің ұмытылып, бүгінің ертеңгі күнге айналған алмағайып өмір заңдылығы деген осы болар. Күні кеше ғана ортамызда жүрген жаны жайсаң, қашан көрсең күлімдеп көзі, ақырын сөйлейтін сөзі бар, отбасында аяулы ана, ақылшы әже, көршілерінің де көңілінен шығып, сырласа алатын ерекше жан - өмірден аққан жұлдыздай өтті де кетті. Жаны жайсаң жан, Тайынша қаласының тұрғыны болған –

МӘРИЯ СӘРСЕНҚЫЗЫ БУКЕНОВА

осыдан алты ай бұрын өмірмен мәңгілікке қоштасты. Артында отбасы, балалары мен сүйкімді немерелері, ағайын туыс, жан-жары мен құрбы – құрдастары қала берді. Отбасына, ауыр қайғы келді. Ананың отбасындағы орны, әрине, өзгеше ғой. Шаңырақтың сәнін келтіріп, өзінің ғана туған-туыстарына ғана емес, өзгеге де көңілі ерекше жан – мен үшін де ажалға қимас дос, көршім болды. Екі ұй қатар тұрдық. Мен де, ол да үнемі жұмыста жүрдік, бірақ сырласуға уақыт тауып, жаздың жайнаған кештерінде біздің үйде отырған күндеріміз – өміріміздің ұмытылмас бір кезеңі, өмір белесі деп білемін. Өзіңіз зымырап б ай да өте шықты. Балаларыңның қызығын көрер шақта өмірден мезгілсіз өткенің, өкінішті. Бірақ, тағдырдың жазуына кім қарсы келе алады..... Мәрия – отбасында ардақты ана, көршім менің, Тірі болсаң, жымыяп күліп жүрер едің. Болмасаң да бүгін біздің жанымызда, Айтқан сөзің, айтатын әзілдерің жадымызда. Қайғыдан жүректе мұң қалады, Сағынышпен туғандарың, көрші – көлем еске алады. Өзіңменен бірге жүрген күндер әрқашан дан, Жадымызда мәңгілікке сақталады. Еске алып, көршіме иман байлығын тілеймін.

Торғын Омарқызы Құдайбергенова, Тайынша қаласы.

* * * * *

ҰЛТТЫҚ ВАЛЮТА – ТӘУЕЛСІЗ ЕЛІМІЗДІҢ БЕЛГІСІ

15 қараша күні ел Президенті Нұрсұлтан Әбішұлы Назарбаевтың Жарлығымен ұлттық валюта – Теңге айналымға шықты. Бұл тәуелсіз Қазақстанның тарихына алтын әріптермен жазылған күн болды. Елімізде төл теңгеміздің енгізілуі ұлттық нарықтық инфрақұрылымды жасауға, өзіндік қаржы-несиелік және бюджеттік-салық саясатын жүзеге асыруға және реформаның алғашқы жылдарында тиімді саяси экономикалық тұрақтылыққа алып келді. Сіздердің жұмыстарыңыз қашанда жеңіл болған емес, ол үлкен зияткерлікті, моральдық және эмоционалдық қажырлылықты талап етеді. Сіздердің адал қызметтеріңіздің арқасында бүгінде жалақы уақытында төленіп, мемлекеттік бағдарламалар жүзеге асып, қала экономикасының барлық саласында тұрақтылық сақталған. Болашақта да сіздерге сенім артуға болатынын жақсы білемін. Осы мәселелерді шешуде өзіңіз сүйікті ісіне талай жылын сарп еткен ардагерлердің тәжірибесі аса қажет. Алдағы уақытта барлық жоспарларыңыз орындалсын. Сенімді серіктестер мен адал әріптестер жандарыңыздан табылсын. Тәуелсіз еліміздің гүлденуіне сүбелі үлес қоса беріңіздер! Осы мереке арқылы Тәуелсіз еліміз тарихының жаңа парағы ашылды. Ұлттық валюта тәуелсіз еліміздің белгісіне айналып, егемендігімізді тұғырлы етті. Ұлттық валюта енгізіліп қана қоймай, еліміздің барлық қаржылық жүйесін бекітуге күш салынды, мұның бәрі тәуелсіздігімізді одан әрі бекемдеді. Бұл шаруаларды тыңғылықты етуде қаржы органдары қызметкерлерінің үлесі зор. Отбастарыңызда амандық, татулық пен келісім орнасын. Қаржылық тәуелсіздік молшылықтың бастауы болсын!

Гүл ЖАМАШҚЫЗЫ, «Тайынша таңы»

Меншік иесі: «Тайынша таңы» жауапкершілігі шектеулі серіктестігі.
Газет аудан әкімінің қолдауымен шығып, мемлекеттік ақпараттық саясатты жүргізу жөніндегі ресми басылымы болып табылады.
Индекс: 65710
Газет әр аптаның жұма күні шығады.

Директор - Бас редактор Гүл НУРАЛИНА

Қазақстан Республикасының Мәдениет, ақпарат және спорт министрлігінде 2005 жылғы 14 желтоқсанда тіркеліп №6652-Г куәлігі берілген
Газет «Тайынша таңы» жауапкершілігі шектеулі серіктестігінің компьютерлік орталығында теріліп, беттеліп, «Старкова А.А.» ЖК-де офсеттік тәсілмен басылған 020000. Көкшетау қаласы, Әуелбеков көшесі, 98 үй.
Татсырыс 364. Таралымы 1300.

МЕКЕН-ЖАЙЫМЫЗ:
Солтүстік Қазақстан облысы, Тайынша қаласы, Қазақстан Конституциясы, 137-үй.
БАЙЛАНЫС ТЕЛЕФОНЫМЫЗ:
8 (715 36) 2-36-96
Жарияланған мақала авторларының пікірлері редакция көзқарасын білдірмейді. Қолжазба қайтарылмайды. Келген хаттарға жауап жолданбайды. Жарнаманың, келіп түскен материалдардың мазмұны мен мәтініне хабарлама беруші автор өзі жауапты.